

Vlaams
Parlement

vergadering **C88**
zittingsjaar 2018-2019

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 31 januari 2019

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Hilde Crevits, Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over professionele masteropleidingen aan Vlaamse hogescholen – 562 (2018-2019)	
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de professionele master – 571 (2018-2019)	3
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de fusiedrang van sommige schoolbesturen, ondanks anders-luidende adviezen en het gebrek aan draagvlak bij personeel, ouders en leerlingen – 555 (2018-2019)	12
VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over leerlingen die de bewegingsnorm niet halen en het eventueel aanstellen van vakleerkrachten lichamelijke opvoeding in het basisonderwijs – 351 (2018-2019)	19
VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over maatregelen om het stressniveau bij leerkrachten en leerlingen door het gebruik van digitale leerplatformen te doen dalen – 448 (2018-2019)	25
VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het advies van de Vlaamse bisschoppen om het leerplan godsdienst aan te passen – 532 (2018-2019)	29

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Hilde Crevits, Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over professionele masteropleidingen aan Vlaamse hogescholen – 562 (2018-2019)

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de professionele master – 571 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Jan Durnez

De voorzitter: Collega's, bij het begin van de Poëzieweek stel ik voor dat de vraagstellers openen met een gedicht. De minister zal dan ook wel haar bundel openen.

Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Ik heb een gedicht bij van Herman de Coninck, uit 'Schoolslag' uit 1994.

*Je moet niet alleen, om de plek te bereiken,
thuis opstappen, maar ook uit manieren van kijken.
Er is niets te zien, en dat moet je zien
om alles bij het zeer oude te laten.*

*Er is hier. Er is tijd
om overmorgen iets te hebben achtergelaten.
Daar moet je vandaag voor zorgen.
Voor sterfelijkheid.*

Minister, dan kom ik nu bij mijn vraag over de professionele masters. In De Standaard van 15 januari 2019 konden we lezen dat de Hogeschool West-Vlaanderen (Howest) uitpakt met een Europese masteropleiding in duurzaam energiemanagerment. Ze doet dat in samenwerking met een hogeschool in Groningen en nog twee buitenlandse universiteiten. De studenten ontvangen een Nederlands diploma.

In uw antwoord op de vragen om uitleg in verband met professionele masters, in de commissievergadering van 1 februari vorig jaar, haalde u aan dat dergelijke Nederlandse diploma's hier automatisch erkend worden, maar dat een professionele master inhoudelijk iets is wat we in Vlaanderen niet kennen. De manier waarop het diploma overeenkomt met een Vlaams diploma, hangt af van de appreciatie door de werkgever.

Uit uw antwoord op een eerdere schriftelijke vraag van 23 april 2018 blijkt dat de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) op eigen initiatief een werkgroep rond de professionele masters heeft opgericht, waarin alle hogescholen vertegenwoordigd werden. Die werkgroep had de intentie om tegen het najaar van 2018 proactief beleidsvoorstellen te formuleren rond die professionele masteropleidingen. Ik heb daar recent nog een schriftelijke vraag gesteld, op 19 november 2018. Uit het antwoord bleek dat die beleidsvoorstellen nog niet geformuleerd waren.

Minister, hoe verwacht u duidelijkheid te scheppen voor de studenten die zullen afstuderen met een dergelijk Nederlands diploma en op de Vlaamse arbeidsmarkt belanden? Welk statuut hebben die studenten? Zijn zij Vlaamse studenten of Nederlandse uitwisselingsstudenten? Welke impact heeft deze constructie op het gevraagde inschrijvingsgeld voor de opleiding? Op welk niveau richt Howest de vakken binnen deze professionele masteropleiding in?

Heeft de werkgroep van de VLHORA reeds beleidsvoorstellen geformuleerd? Indien ja, welke? En hoe plant u met die voorstellen om te gaan? Hoe positioneert u zich ten opzichte van Howest en andere hogescholen met gelijkaardige plannen? Hoe wenst u duidelijkheid te scheppen voor andere onderwijsinstellingen?

Welke acties plant u tot slot om de vlotte integratie van houders van een professioneel masterdiploma, al dan niet uit het buitenland, op de arbeidsmarkt te realiseren?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, ik wil u eerst voorstellen aan iemand die vandaag een dagje in mijn voetsporen meeloopt: Milena, van het Heilig Graf in Turnhout. Zij is student sociaal-technische wetenschappen, het profiel van mijn vroegere studenten. Ik vroeg net wat ze later wil worden, en ze antwoordde: diplomaat. Ik vind dat een heel goede ambitie. *(Opmerkingen)*

Collega's, ik heb heel lang gezocht naar een gedicht. Dat is eigen aan poëzie: je leest dat, maar er zit toch niet helemaal in wat je wilt. En je blijft zoeken. Dat vind ik het fantastische aan Gedichtendag, dat je heel veel bezig bent met poëzie, om een goed gedicht te zoeken, een juist stukje waar iets in zit dat je wilt zeggen, en ook weer niet. Ik vind dat het sterke aan dit initiatief, dat we ook in dit parlement ondersteunen. Alleen de zoektocht zelf is al het vermelden waard. Ik heb een stukje gevonden dat ooit een moeder aan haar zoon of dochter heeft geschreven, zonder naam. Ik wil het heel graag brengen. Het is ook gekoppeld aan onderwijs. Het heeft geen titel.

*Was het schooljaar soms heel moeilijk,
met al dat rekenen en taal?
Of om je goed te concentreren,
met om je heen een hoop kabaal?
Dat is niet gek, dat is niet stom,
ik snap jou juist heel goed!
Want het is ontzettend moeilijk,
als je zo naar school toe moet!
Het volgend jaar is alles anders,
dan mag het lekker rustig aan.
Een nieuwe klas, een nieuwe kans,
vol goede moed er tegenaan .
Je bent een stoere kanjer,
met jou ben ik ontzettend blij!
Het maakt niet uit in welke klas ,
"jij bent precies goed zo" voor mij!*

Tot daar de bemoedigende woorden die elke zoon of dochter wel kan gebruiken als ze vertrekken. Collega's, van een minder poëtisch gehalte, maar toch niet onbelangrijk: een vraag over de professionele master in onze Vlaamse hogescholen.

Over de thematiek van de professionele masters hebben we in deze commissie op 1 februari vorig jaar reeds uitvoerig gediscussieerd. Ik vat voor iedereen en voor mijn nieuwe collega Milena kort even samen wat het probleem is. Vlaamse hogescholen mogen eigenlijk geen masteropleidingen aanbieden – die zitten aan de universiteiten – en dus ook geen masterdiploma uitreiken, behalve in de kunstenopleidingen.

Via een omweg, door samenwerking met een Nederlandse onderwijsinstelling, kunnen studenten binnenkort toch een professionele masteropleiding aanvatten,

onder meer aan Howest. Studenten volgen eerst een semester in Nederland en maken dan de opleiding af in Vlaanderen. Het diploma is Nederlands, maar wordt door Benelux-afspraken qua benaming gelijkgesteld met een masterdiploma uitgereikt in Vlaanderen. Inhoudelijk kunnen we deze masterdiploma's echter niet vergelijken en is het dus aan de toekomstige werkgever om te bepalen wat de waarde ervan is.

De minister gaf tijdens een commissievergadering van vorig jaar en in een latere schriftelijke vraag aan dat de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) een werkgroep professionele master heeft opgericht die in het najaar van 2018 beleidsvoorstellen zou lanceren.

Minister, hebt u de voorstellen van de VLHORA ontvangen? Zo ja, kunt u die met de commissie delen? Wat wilt u ermee doen?

Hoe zijn de praktische bepalingen met betrekking tot bijvoorbeeld het inschrijvingsgeld en dergelijke geregeld tussen Howest en de Nederlandse onderwijsinstelling?

Welk profiel zal er lesgeven aan deze professionele masteropleiding in Vlaanderen? Zijn dit lectoren of hoogleraren?

Op welke manier kan er in Vlaanderen een overzichtelijk en rationaal aanbod worden bewaakt indien dergelijke opleidingen zich verspreiden over verschillende instellingen? Voor de toekomstige student wordt het wel moeilijk om te weten wat een masteropleiding is, wat een hogeschoolopleiding is, wat een professionele bachelor is en wat een academische bachelor is. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat dit niet verwarrend is voor de toekomstige studenten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Gedichtendag heeft positieve effecten. De heer Daniëls bijna een beetje romantisch zien worden, had ik nog niet meegemaakt. Ik wist wel al dat mevrouw Soens nu en dan romantisch kan zijn. (*Gelach*)

Ik heb lang getwijfeld of ik mij zou wagen aan het voorlezen van het volgende gedichtje, maar ik zal het toch maar doen. Het is een tekst vrij naar Paul van Ostaijen gemaakt door Bavo Smits, mijn adjunct-kabinetschef, die er altijd voor zorgt dat de map met de vragen voor deze commissie klaarligt. Het is dus een ode aan Bavo.

Hilde groet 's morgens de map

dag map met de vele vragen

alles erin

zin na zin

dag raadgever naast de minister

dag map voor de minister

dag map met de vele vragen in

vraag en antwoord

gehoord

soms ongehoord

sms'en over en weer

altijd adequaat

soms te laat

van de raadgever sms

livestream

goeiendag

da-ag map
dag lieve map
dag groene commissiemap
mijn

Dan ga ik over tot het antwoord. Ik denk dat de hogeschool en de hogescholen zelf duidelijkheid moeten scheppen over een en ander. Ik zal een paar voorbeelden geven. Het zou mij plezierigen mocht er duidelijkheid over komen dat het inschrijvingsgeld voor deze opleiding van een Nederlandse hogeschool dit academiejaar 7300 euro is voor EU-studenten en 11.500 euro voor niet-EU-studenten. Het gaat ook niet om een diploma van de Hogeschool West-Vlaanderen, maar om een diploma van de Nederlandse hogeschool. Ik vind het heel belangrijk om te benadrukken dat het geen bidualomering betreft. Alle mist daarover moet worden weggenomen. Dat moet heel duidelijk zijn.

De Hogeschool West-Vlaanderen kan er geen Vlaams overheidsgeld voor inzetten, want het is vandaag gewoon onmogelijk voor Vlaamse hogescholen om masteropleidingen aan te bieden, met uitzondering voor de Schools of Arts en de Hogere Zeevaartschool, die masteropleidingen kunnen aanbieden in respectievelijk de kunsten en de nautische wetenschappen.

De Hogeschool West-Vlaanderen is niet bevoegd om autonoom als hogeschool een masteropleiding aan te bieden, ook niet een professioneel gerichte masteropleiding, en kan dat dus niet.

Uit de krantenberichten leiden wij af dat Howest een samenwerking heeft afgesloten met de Hanzehogeschool in Groningen, de Universidad de Zaragoza en de Università di Pisa voor het aanbieden van een Europese masteropleiding in duurzaam energiemanagement. De studenten zullen na het afronden van deze opleiding een Nederlands hogeronderwijsdiploma ontvangen. Deze constructie catalogeren als bidualomering, multidiplomering of gezamenlijke diplomering kan niet!

Een van de legistieke voorwaarden is dat die opleiding binnen de perken van hun onderwijsbevoegdheid moet worden aangeboden en dat de betrokken studenten in het academiejaar waarin de bedoelde diploma's samen worden afgeleverd, ingeschreven zijn aan de hogeschool of universiteit, desgevallend enkel voor examens. Dat kan dus niet, want een masteropleiding behoort niet tot de onderwijsbevoegdheid van de hogeschool.

Dankzij de Benelux-beschikkingen worden Nederlandse hogeronderwijsdiploma's, met inbegrip van de masterdiploma's uitgereikt door een hogeschool in Nederland, automatisch als niveau gelijkgeschakeld aan een Vlaams masterdiploma. Het is aan de werkgevers in Vlaanderen om daar al of niet appreciatie aan te geven. Het is dus aan de hogeschool zelf om studenten die zich willen inschrijven in de opleiding, voldoende en transparant te informeren over de opbouw van de opleiding, de modaliteiten waarbinnen ze studeren, het feit dat ze een Nederlands diploma zullen behalen en welke gevolgen dit heeft voor de arbeidsmarkt. Dat is niet de taak van de minister.

Dat gebeurt ook niet voor andere opleidingen. Ik zal wel aan de bevoegde regeringscommissaris vragen om na te gaan of alle informatie op de website van de Hogeschool West-Vlaanderen over deze opleiding correct, voldoende duidelijk en niet in strijd is met de Vlaamse regelgeving. Ik heb gevraagd om na te gaan of er geen Vlaamse middelen worden afgewend om dit aanbod uit te werken, omdat dit niet kan.

Ik heb in de eerdere besprekingen rond de professionele master al aangegeven dat, hoewel internationale samenwerking decretaal mogelijk is en zeker niet verboden, ik er toch absoluut geen voorstander van ben dat onze hogescholen deze

constructie gebruiken om buitenlandse professionele masters te gaan promoten. Dit is zeker niet transparant naar studenten toe, omdat makkelijk de indruk zou kunnen worden gewekt dat studenten een Vlaams diploma van een professionele opleiding ontvangen. De hogescholen kennen mijn standpunt ter zake.

Als er echt nood is aan meer professioneel gerichte masteropleidingen, dan moeten we dat structureel oplossen, in een debat met alle stakeholders, waarbij men elkaar als complementaire partners met relevante wederzijdse expertise ziet.

Ik zou het schitterend vinden als men de obstakels zou gaan wegwerken die er nu bestaan om aan de nood van professioneler gerichte masters te kunnen beantwoorden. Concreet zou dat bijvoorbeeld kunnen gaan om het herdenken of versoepelen van het schakelprogramma, maar ook over inhoudelijke samenwerking bij het vormgeven van de opleidingsprogramma's van masteropleidingen. Er ligt echt nog een hele potentie te wachten.

Collega's, u had beiden vragen over het inschrijvingsgeld. U kunt op de website lezen dat het inschrijvingsgeld voor het academiejaar 2018-2019, zoals ik al zei, 7300 euro bedroeg voor EU-studenten en 11.500 euro voor niet-EU-studenten.

Als minister heb ik geen zicht op de praktische regelingen. Ik ga ervan uit dat de samenwerkende instellingen met elkaar een overeenkomst afsluiten, met duidelijke afspraken over onder andere het inschrijvingsgeld.

Wat het niveau betreft: het is een Nederlandse hogeschoolopleiding die in Nederland geaccrediteerd is. Het niveau van de opleiding en van de verschillende opleidingsonderdelen, en in dezen ook het profiel van de lesgevers, zal moeten voldoen aan de standaarden van een Nederlandse professionele masteropleiding.

Voor het kerstreces heeft de VLHORA mij laten weten dat het topic rond de professionele masteropleiding voorlopig enkel wordt opgenomen in het VLHORA-memorandum dat tijdens zijn congres op 11 februari 2019 openbaar zal worden gemaakt. Men heeft mij toen ook laten weten dat er op dat moment geen formeel advies meer gepland stond.

Zodra er concretere voorstellen rond de professionele masteropleiding vorm krijgen vanuit de VLHORA of vanuit andere gremia, zal ik die uiteraard delen. Ik heb reeds aangegeven dat het uitermate belangrijk is dat in dit debat alle stakeholders betrokken worden: hogescholen, universiteiten en studenten, maar ook het afnemend veld.

Mevrouw Soens, ik plan geen acties. Voor mij is dat niet aan de orde. Er zijn geen professionele masters in Vlaanderen. Vandaag zijn er ook reeds Vlaamse studenten die met een buitenlands diploma werken in Vlaanderen. Er zijn jongeren die elders gaan studeren. Mijn zoon is zo iemand. Hij is nog bezig. Hij heeft zijn eerste examensessie overleefd, dat is positief. We kunnen dat niet tegenhouden.

Allereerst moet het debat over de professionele masteropleidingen in Vlaanderen met alle stakeholders gevoerd worden. Op basis van de resultaten van dat debat kunnen we dan afspraken maken met de hogeronderwijsinstellingen. Op die manier kunnen we een overzichtelijk en rationeel aanbod bewaken.

Tot slot, een uitsmijter van mezelf. We hebben hier een vraag over de professionele masters, maar we staan aan de vooravond van een totaal nieuwe opleidingsgroep die onze hogescholen mogen inrichten, de hogere beroepsopleidingen. Ik weet, ik hoor dat er nog ontzettend veel werk te verrichten is. Ik zou het echt op prijs stellen mocht men zich 100 procent concentreren op het

welslagen en het groot en succesvol maken van ons hoger beroepsonderwijs. Dat is een persoonlijke notitie.

Tine Soens (sp-a): Minister, de transparantie naar de studenten is het allerbelangrijkste, ik heb dat ook bij de vorige vraag heel duidelijk gesteld. Als dat er niet is, moeten we heel voorzichtig zijn, zeker inzake het inschrijvingsgeld, maar ook over het diploma zelf en wat dat uiteindelijk waard is.

Het is een risico als we zomaar professionele masters invoeren. Een professionele bachelor zou als minderwaardig kunnen worden beschouwd. Het risico is dat men bijna een professionele master moet hebben om aan de slag te kunnen op het werkveld. We zien dat eigenlijk ook bij de academische bachelor. Het was de bedoeling om met een academische bachelor ook perfect op de arbeidsmarkt te kunnen. We zien dat dat in de praktijk eigenlijk niet zo is. Men moet een master hebben om aan de slag te kunnen. Een academische bachelor wordt eigenlijk niet gewaardeerd voor wat het is.

Als de maatschappelijke of economische vraag er is om dergelijke professionele masters in te richten, moeten we dat wel zeer grondig onderzoeken. U hebt dat in uw antwoord ook gezegd: er moet een debat komen met alle stakeholders. Ik ben wel niet zo tevreden als ik hoor dat er voorlopig daarover geen formeel advies meer zal komen van de VLHORA. Ik vraag me af wanneer dat debat er dan uiteindelijk zal komen, want anders zitten hier volgend jaar weer andere mensen om opnieuw die vraag te stellen over de professionele masters. Dan is dat eigenlijk iets dat hogescholen proberen in te richten zonder een grondig debat met alle stakeholders – ook de universiteiten uiteraard. Ik hoop toch dat we daar heel snel duidelijkheid over krijgen en dat we het debat ten gronde kunnen voeren.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, ik betreur het eigenlijk ook. We hebben organisaties als de VLHORA om over zulke zaken in onderling overleg duidelijkheid te scheppen. Ik vind het sympathiek dat ze daarover iets in een memorandum gaan zetten, maar ik denk dat het thema toch net iets te omvattend is, en nuance, onderzoek, analyse verdient, om gewoon in een memorandum op te nemen hoe men dat ziet.

Ik herhaal mijn bekommernis uit het verleden: de N-VA wil dat er duidelijkheid komt voor de toekomstige student. Welke opleiding heeft welk doel, en waar kun je welke opleiding volgen?

Een professionele master is in ons huidig onderwijslandschap eigenlijk een contradictio in terminis. Want je zegt dan dat er ook niet-professionele masters zijn, masters waar je op de professionele markt niets mee bent. Als een professionele master aan de hogeschool een waardevol diploma is op de arbeidsmarkt, dan betekent dat ook dat de academische master aan de universiteit iets wereldvreemds is, iets wat niet op de professionele markt gericht is.

Ik drijf het een beetje op de spits, maar je organiseert er wel een dualiteit mee. Laat ons eerlijk zijn: Vlaanderen is wel vaker in dit bedje ziek. Die opleidingen worden gepromoot als zijnde iets unieks in Vlaanderen, om op die manier studenten aan te trekken.

Als de arbeidsmarkt inderdaad vraagt om bepaalde opleidingen meer arbeidsmarktgericht te maken, dan zijn er allerlei varianten. De minister heeft er al een aantal aangehaald. Je kunt een stage volgen, maar er is ook zoiets als een beginnend werknemer. Die doet ook professionele ervaringen op. We hebben daarnaast nog het duaal leren, en dat willen we ook in het hoger onderwijs uitrollen. Ook zo kun je ervaring opdoen. Er hangt ondertussen wat mist rond dit thema, minister. Ik ben blij dat u het hier herhaalt.

De ouders krijgen bijvoorbeeld van hun zoon of dochter te horen dat hij of zij een professionele master wil volgen aan een bepaalde hogeschool. De ouders gaan akkoord en schrijven hun kind in, om dan plots vast te stellen dat de opleiding iets meer zal kosten: het gaat om 7300 euro inschrijvingsgeld. Dan rijdt men zich toch ergens vast. Ik wil graag de uitgebreide analyse zien. Over welke opleidingen denken we na? Laten we ook naar de schakeltrajecten kijken, want we hebben ook nog de banaba's in ons hoger onderwijs. We moeten eens kijken wat we daarmee kunnen doen.

Ik blijf met deze kwestie zitten, want we krijgen nu een vreemde situatie. Neem bijvoorbeeld iemand die – via Howest – aan een Nederlandse instelling hoger onderwijs een professionele master volgt, en die daarna als onderwijzer aan de slag gaat. Als ik het goed begrijp, wordt die persoon dan aangesteld als master, volgens salarisschaal 501, in een opleiding die we niet op die manier kennen.

Ik zie vooral veel verwarring ontstaan. Wat gebeurt er als universiteiten morgen zeggen dat zij ook professionele bachelors willen organiseren, samen met een instelling hoger onderwijs uit Nederland? Dan is het hek van de dam. Dan kun je een bachelor toegepaste psychologie ook aan de Universiteit Gent volgen, via een samenwerking met een hogeschool uit Nederland. Ik ben bang dat de hogescholen dan niet tevreden zullen zijn. Als je als student kunt kiezen tussen een opleiding toegepaste psychologie in een hogeschool en dezelfde opleiding aan de Universiteit Gent, dan is de keuze snel gemaakt.

Je krijgt in ons Vlaams hoger onderwijs geen vorm van rationalisatie of duidelijkheid, maar eerder verwarring. Mijn oproep is, net zoals vorig jaar, dat de VLHORA een degelijk, uitgebreid, genuanceerd advies opstelt over wat zij willen. Wat ontbreekt er? Dan kun je binnen de huidige opleidingen kijken wat er inhoudelijk en duaal kan worden aangepast, in plaats van dat we nu de professionele masters in de media promoten, als zijnde uniek in Vlaanderen.

De voorzitter: Mevrouw Lachkar heeft het woord.

Jamila Hamddan Lachkar (CD&V): Het is belangrijk dat er de komende jaren een diepgaandere samenwerking komt tussen hogescholen en universiteiten, en dat professionele masters kunnen worden ingebed in de hogescholen. Maar ik ben er ook van overtuigd dat dat momenteel heel wat onduidelijkheid geeft, omdat dit nu voor het eerst wordt ingericht, vooral vanuit Nederland.

We moeten wel weten dat professionele masters binnen hogescholen een kans op slagen hebben, tenminste als er doorgedreven overleg plaatsvindt. Maar ik heb van de minister begrepen dat dat ook gebeurt.

De voorzitter: De heer Bogovic heeft het woord.

Franco Bogovic (Open Vld): Bij de professionele bachelors en masters mag het niet zo zijn dat er een natuurlijke doorstroom komt, en dat er voor een groot deel van die professionele bachelors ook een professionele master zou komen.

Die masters moeten natuurlijk een meerwaarde hebben. Als de professionele masters er al zouden komen, of als die vormgegeven worden, dan is het aangewezen dat er goed nagedacht wordt, en dat we kijken welke niches op onze arbeidsmarkt en in onze bedrijven er echt gebaat zijn met een professionele master.

Dat zou betekenen dat we op zoek moeten gaan naar een aantal specifieke velden waar een extra accreditatie een grote meerwaarde zou hebben – dit onder voorbehoud van de juiste inrichting en alle andere zaken.

Jan Durnez (CD&V): Minister, ik ga akkoord met uw overzicht van wat de hogescholen niet kunnen. Dat klopt. Het is volgens mij ook evident dat elke hogeschool verder moet opereren binnen de Vlaamse regelgeving. Ik ga ook akkoord met uw lijst van wat de hogescholen niet mogen.

Ik zet nu petje van Howest op. De regeringscommissaris was aanwezig en de overeenkomst kwam daar aan bod. Hij had op zich geen bezwaren wat het feitenmateriaal betreft.

De essentie van dit initiatief is natuurlijk dat het past in de internationalisering, waarvoor ook de hogescholen heel wat initiatieven nemen, via Erasmusstudenten en via allerlei samenwerkingen. Wat hier voorligt, is eigenlijk een gevolg van een bestaande samenwerking tussen aan de ene kant Howest en de universiteit van Groningen en aan de andere zijde Zaragoza, dat geen technische universiteit is, en Pisa, dat ook geen technische universiteit is en al zo'n project in opbouw had.

Mijnheer Daniëls, deze discussie kwam ook al aan bod in de vorige legislatuur, in de Commissie ad hoc Hoger Onderwijs, onder voorzitterschap van Fientje Moerman – tegenwoordig Rebecca Vanden Broucke. In de resolutie zijn ook een aantal zinsneden opgenomen in verband met die problematiek. Ik denk dat via het voortschrijdend inzicht, dat bij iedereen groeit, en ook bij bepaalde universiteiten – maar niet alle –, een aantal vaststellingen gemaakt zijn na de periode inkanteling, in het bijzonder van de ingenieursopleidingen, namelijk dat alles niet zo evident is als gepland was bij de inkanteling zelf.

Ik sluit aan bij de heer Bogovic, dat het inderdaad gaat over specifieke niches, waarover goede afspraken gemaakt moeten worden en waarbij het onderzoeksluik ook belangrijk blijft, meer toegepast vanuit de hogescholen, maar in goede samenwerking met de belendende universiteiten die met dezelfde materies bezig zijn. Ik denk dat daar zeer veel winst te maken is.

Ten slotte wil ik nog meegeven dat het op Europees vlak natuurlijk niet evident is, mijnheer Daniëls, om internationaal telkens te moeten uitleggen hoe die tweedeling bachelor/master, academisch/professioneel, in Vlaanderen tot stand gekomen is. Onze partnerlanden in die internationale samenwerkingen kennen natuurlijk andere structuren en andere manieren van werken. Dat is iets waar we ook rekening mee moeten houden, tenminste als we blijven kiezen, wat mijn optie is, om meer gewicht te geven aan de internationalisering. Dan moeten we daar ook posities kiezen. Maar het is dus inderdaad aan de VLHORA om samen met de VLIR stappen te zetten. Er zit een eerder schrale aanzet in het memorandum dat op komst is. Men zal er dus wat dieper op moeten ingaan bij het overleg en het specialiseren.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik deel de laatste opmerking van de heer Durnez over het memorandum, of de memoranda, die nu die nu weer vlotjes verspreid geraken. We zullen er straks trouwens nog enkele bespreken. Als men nu al een aanbod uitwerkt, dan vind ik dat de VLHORA op voorhand een duidelijk statement moet maken en samen met bijvoorbeeld de VLIR moet bekijken wat de opportuniteiten zijn. Ik vind dit een stukje armoede als je het in een memorandum moet schrijven. We hebben er de voorbije jaren al zo vaak over gediscussieerd. Men komt er niet toe om met elkaar tot iets gedrags te komen. Dit behoort natuurlijk ook tot de vrijheid in het hoger onderwijs.

Ik betwist helemaal niet dat we mee moeten met internationale tendensen. Maar als je het Vlaams hoger onderwijs sterk wilt houden en wereldwijd wilt uitdragen, dan heb je er alle belang bij als de hogescholen en universiteiten samen tot een

toekomstvisie komen over al die zaken. Ik vind het spijtig dat dit niet of toch nog onvoldragen gebeurd is.

Collega Daniëls had een vraag over de verloning. In het onderwijs is er een andere verloning voor bachelors dan voor masters. Maar je zult als master binnenkomen met een voldoende geacht bekwaamheidsbewijs, omdat dat iets is wat natuurlijk niet in onze vereiste bekwaamheidsbewijzen zit. Maar het is natuurlijk zo – en op dat vlak heeft onze voorzitter gelijk –: een master is een master en internationaal volgt het de regels van Nederland. Wij hebben een wederzijdse erkenning. Dat is een goede zaak. Het is dus een master die binnenkomt, maar als hij in het onderwijs binnenkomt, heeft hij sowieso daardoor geen vereist bekwaamheidsbewijs.

Mijnheer Durnez, u zei dat de regeringscommissaris geen commentaar had op de overeenkomst. Mijn opmerking ging vooral over de communicatie. Ik heb hem gevraagd om die website eens te bekijken en na te gaan of alles wat daarop staat, wel correct is en of er geen mist gespuid wordt. We hadden het al over het inschrijfgeld en de waarde ervan. Dat is dus de vraag die ik gesteld heb. Ik denk dat het ook goed is dat dat gebeurt. Niet dat ik de hogescholen ervan verdenk dingen te willen verstoppen, maar het is iets wat wel vragen oproept; Het feit dat er hier twee vragen over gesteld worden in deze commissie, toont aan dat het geen foute vraag is – al bestaan foute vragen bestaan niet. Als de regeringscommissaris zegt dat hij dat niet wil onderzoeken, dan zal hij mij dat wel laten weten. Maar sowieso is het niet overbodig om dit ook eens te laten checken, denk ik.

Voor het overige ben ik het eigenlijk wel eens met een aantal opmerkingen. Ik sluit niet uit dat men daar in de toekomst verder over nadenkt. Er werd hier al verwezen naar bijvoorbeeld het duale leren. Er zijn nog zoveel opportuniteiten die klaar liggen. Voor mij is het echt relevant dat we hier ook door geraken. We hebben nu een heldere structuur voor jongeren voor bachelors en masters. Ik houd wel van die transparantie en die helderheid.

Ik vind het jammer dat het via de wegen die worden gevolgd, weer een beetje moeilijker wordt. In het begin van de legislatuur hebben we hier grote debatten gehad over het aanbod dat zuiverder moest, het aantal afstudeerrichtingen dat zo verwarrend was. We hebben daarop ingegrepen, we hebben daar wel een akkoord over bereikt, en dan zie je toch weer andere dingen ontstaan. Op zich kan ik weinig kritiek hebben. Ik betwist ook niet dat wat men doet, niet buiten de regelgeving gaat. Dat is dus mijn punt niet, maar ik zou het wel aangenaam vinden als men in de toekomst tot een goed gedragen standpunt komt, waar we dan ook beleidsmatig over kunnen discussiëren en verder mee kunnen.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Minister, ik wil me aansluiten bij het laatste dat u hebt gezegd. Ik denk dat de vraag vanuit de Vlaamse hogescholen er duidelijk is. Het is natuurlijk niet alleen Howest dat met dat idee komt. Vorig jaar waren er ook andere hogescholen die met dat idee kwamen. Ik denk dat het belangrijk is dat we goed kijken naar de samenwerking tussen de hogescholen en de universiteiten en dat iedereen ook bereid is om de andere kant te zien. Die vraag is er immers vanwege de hogescholen. Ik begrijp natuurlijk ook wel de bezorgdheden van de universiteiten, maar als we alle twee een beetje meer van pet willen wisselen, als we bereid zijn om ook de andere kant mee te nemen, dan kan er misschien wel een goede oplossing uit de bus komen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): De analyse dat we in Vlaanderen nood hebben aan sterke profielen die ook een professionele inslag hebben, is een open deur intrappen. We

zullen niemand tegenkomen die daartegen is. De vraag is natuurlijk alleen de volgende. Collega Durnez, u zegt dat we in Vlaanderen een heel kluwen hebben, dat we moeten uitleggen dat we academische en professionele bachelors hebben. Ja, maar dan moeten we dat kluwen dat we hebben bij de bachelors, niet ook nog eens erbovenop willen installeren in de masters. Dan is de chaos totaal. Misschien moeten we dan beginnen na te denken over wat we gaan doen met de bachelors. Dat is dan nog een ander verhaal, natuurlijk. Misschien moeten we naar één soort bachelor gaan. Ik denk dat het advies van de VLHORA en de VLIR over wie dat zou doen, dan nog veel complexer zal worden. Dus, de argumentatie van 'we hebben ze allebei bij de bachelors en laten we dat ook naar de masters kopiëren', dat lijkt me geen goed idee.

Wat is wél een goed idee? Bekijken wat het doel is, en dan kijken naar de weg ernaartoe. Dan denk ik dat we inzake de inhoud van opleidingen nog veel kunnen doen. Er zijn de hbo5-opleidingen. Wat gaan we doen met banaba's? Wat doen we met duaal leren? Wat doen we met stages? Wat doen we met gastdocenten? Ik denk dat er daar nog heel veel mogelijkheden liggen, maar natuurlijk is het niet zo gemakkelijk om die inhoud op de achterkant van een bus te zetten die je door Kortrijk laat rondrijden. Het is veel handiger om daar 'Professionele master, uniek in Vlaanderen' op te zetten. Voor journalisten is die titel beter dan 'Howest wijzigt inhoudelijk haar programma voor meer professioneel gerichte stages en docenten'. De kans dat dat de voorpagina van een krant haalt, is iets minder groot, want dat is inhoud. Voor mij en voor de N-VA is de inhoud de kern van de zaak. Laten we die inhoud bekijken, rationeel, met de commissie-Soete in ons achterhoofd, om ervoor te zorgen dat er toch enig kader is vóór de grote spandoeken op de hogescholen verschijnen, en ook afspraken binnen de hogescholen, de universiteiten en de arbeidsmarkt.

De voorzitter: Ik zal het reglement respecteren, dus ik zal niet antwoorden op uw vraag aan mij gericht.

Koen Daniëls (N-VA): Dan is het nog de vraag hoe u zult antwoorden: als commissievoorzitter, CD&V-parlementslid, voorzitter van Howest, inwoner van West-Vlaanderen?

De voorzitter: Juist. Er is één ding waarin we elkaar kunnen vinden, namelijk als pedagogen onder elkaar.

De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de fusiedrang van sommige schoolbesturen, ondanks andersluidende adviezen en het gebrek aan draagvlak bij personeel, ouders en leerlingen – 555 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Jan Durnez

De voorzitter: Ik zou eerst mijn gedichtje willen aanbrengen. Ik had vorig jaar het genoegen met Gerdi Verbeet, de vroegere voorzitter van de Tweede Kamer in Nederland, een lang gesprek te hebben. Zij is voorzitter van het nationaal comité dat de herdenking van 75 jaar bevrijding in Nederland al een aantal jaren aan het voorbereiden is. Tussen haakjes, een klein verschil tussen de werkwijze van dat comité en de werkwijze voor de herdenkingen die wij achter de rug hebben is dat zij vooral met de diepgang bezig zijn, dat ze bezig zijn met wat elementen als 'vrijheid' en 'bevrijding' betekenen. Ze hebben dus ook op een bepaald moment een opdracht gegeven aan een aantal dichters om daaromtrent iets te creëren, en zo'n gedicht heb ik mee, van Huub Oosterhuis, uit 2003. Dat comité is al een tijdje bezig. Ik zal het niet helemaal brengen, maar toch een aantal strofen, als ik die term mag gebruiken, die ons misschien tot nadenken kunnen blijven stemmen.

Echte wereld

*Stel dat een oogopslag bestaat
een handomdraai
die wij door gestage oefening
kunnen leren,
en waarmee wij,
in plaats van ons dood te vechten,
het lot keren en deze wereld
veranderen in de echte -*

*dan zou Afghanistan
weldra een boomgaard zijn,
en Irak het stromenland weer
waar de mensheid begon
en van Gaza*

*tot de ceders van de Libanon
zouden vriend en vijand
dansen tot diep in de nacht
bij de bandoneon.*

*Sinds onheuglijke tijden
staat de hoop geschreven
dat ooit grote woorden als
'verzoening - leed geleden -
mensenrecht - schoon water - vrede'*

*tot een nieuwe wereld worden
eindelijk de echte.*

*In naam van hen
die vóór ons waren
en omwille van wie na ons komen*

*blijf die grote woorden dromen -
laat de hoop niet varen.*

De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, mijn vraag dateert van 16 januari, maar wordt eigenlijk steeds actueler. Eigenlijk is dat begonnen met scholen in Roeselare, maar ondertussen ook in Gent, Waregem, Tielt, Pelt.

Het is eigenlijk wat over Vlaanderen verspreid, en ik maak me daar ernstig zorgen om. Het gaat immers telkens weer over fusies in alle mogelijke gedaanten en varianten die zich in scholen in Vlaanderen afspelen. Ik kan alleen maar vaststellen dat er een totaal gebrek is aan draagkracht bij het personeel, de ouders en de leerlingen. Het is niet enkel dat gebrek aan draagkracht, we kunnen ons ook vragen stellen bij de manier waarop ons Participatiedecreet wordt geïnterpreteerd.

Ik haal een aantal krantenkoppen aan. '800 leerlingen spijbelen tegen schoolhervorming'. Spijbelen is tegenwoordig het nieuwe staken geworden. 'Hervorming scholen on hold na protest leerlingen', 'Scholierenprotest doet directie terugkrabbelen', 'Leerkrachten roepen ouders en leerlingen op tot protest tegen superschool' en 'Massaschool zonder ziel: nee, bedankt'. Recent stonden in Waregem allemaal leerlingen met afgeplakte mond, en dat op het moment waarop we mondige leerlingen willen. Dit zijn slechts enkele krantenkoppen, want ik kan er nog een tiental

vermelden die de afgelopen weken zijn verschenen naar aanleiding van de fusieplannen van scholen. Het gaat dan om schoolbesturen in Roeselare en Gent en ik heb er net nog een aantal andere opgesomd.

Het strafste dat momenteel tot in de buitenwereld is geraakt, is dat de door de schoolbesturen geplande fusies van het Klein Seminarie Barnum, het VISO in Roeselare en het Sint-Lievenscollege in Gent door het protest van leerkrachten, ouders en leerlingen voorlopig worden opgeborgen. Ik ben er niet blij om dat het op die manier gebeurt, want ik maak me zorgen of we daar nog uit geraken. Het is misschien een fout om te zeggen dat alle mogelijke kampen zich ingraven, maar ze zijn ervan overtuigd dat dit een goed idee of geen goed idee is. Dat voorlopige is een raar begrip aan het woorden, want officieel wordt niet voortgegaan, maar officieus heb ik na die publieke mededelingen documenten in handen gekregen waaruit uiteindelijk blijkt dat er niet veel verandert.

Navraag bij een aantal personen en vakbondsafgevaardigden leert ons dat schoolbesturen op informatievergaderingen uitpakken met stellingen die ik hier wil aanhalen: 'De fusie is opgelegd door de minister en Brussel', 'Dit is een gevolg van de toegekende capaciteitsmiddelen', 'Als we die niet doen, krijgen we geen middelen van het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION)' en 'Onze school gaat niet erkend worden, want we hebben problemen met onze gebouwen'.

Minister, ik heb de problematiek van de gedwongen en opgelegde fusies in de meest ruime betekenis van het woord al aangekaart tijdens de plenaire vergadering van 24 oktober 2018. U hebt toen heel terecht opgemerkt dat u het een goed idee vindt dat scholen samenwerken en dat ze daarin wat voluntaristisch mogen zijn, maar dat u het niet goedvindt dat die samenwerking door de strot wordt geduwd van de mensen die dagelijks in die scholen staan, de leerkrachten en de leerlingen. Ik kan het daar alleen maar volmondig eens mee zijn.

Een paar weken na die plenaire vergadering, op 10 november 2018, hebben we gelezen dat de hervormingsplannen van de scholengroep Sint-Michiël definitief van de baan zijn. In mijn Nederlandse taalkunde is 'definitief' definitief. Dat wil zeggen dat er wordt gestopt. Uit recente berichten en verslagen van vergaderingen dienen we echter te concluderen dat ze eigenlijk gewoon doorgaan met de plannen, maar dan op een andere manier, die ik 'slinks' zou durven te noemen.

Wat is de kern van onderwijs, iets waar iedereen hier zo hard mee bezig is? Het gaat om de pedagogische vrijheid en het pedagogisch project. Ouders en leerlingen kiezen om allerlei redenen voor een bepaalde school: 'Ze is dichterbij de oma en de opa, die ze dan kunnen afhalen', 'Er is 's middags warm eten op school en ik kom niet tot koken 's avonds', 'Er is een zeer ruim cultureel aanbod, ze organiseren veel sport en onze zoon of dochter haalt energie uit die sport', 'Er zijn bepaalde studierichtingen', 'Vrienden of vriendinnen gaan er naartoe'. Het gaat ook om de wijze waarop de kwaliteit wordt gepercipieerd of is vastgesteld: 'Bepaalde leerkrachten geven er les', 'Er is een bepaalde manier van werken', 'Ze werken nog met punten en niet met bloemetjes en andere scores' of 'Er is expertise aanwezig voor dyslexie en er zijn eigen logopedisten, wat die andere school niet heeft'.

Ouders kiezen om allerlei redenen, voor leerkrachten geldt net hetzelfde. Een school is geen gebouw dat op een toevallige plaats staat, met een toevallige samenkomst van een aantal mensen die daar toevallig over een aantal zaken lesgeven uit een toevallig gekozen boek. Dat is het niet. Het gaat om een vorm van cultuur en om een sfeer die daar heerst. Ik herhaal dat dit de reden is waarom mensen voor school A en niet voor school B kiezen. Ze kiezen niet voor de Campus Zuid of de Campus Noord in een stad. Ze kiezen voor het project en voor de inhoud. Het gaat om gedragenheid.

We hebben een Participatiedecreet met verplichte adviesfuncties en adviezen die op eigen initiatief kunnen worden gegeven. Ik stel echter vast dat u, de overheid in Brussel en wij als Vlaams Parlement in die opmerkelijke citaten als argumenten worden gebruikt. 'Het moet, want dat is de nieuwe hervorming.' Het AGION wordt gebruikt. De toegekende capaciteitsmiddelen worden gebruikt. Ik heb onze eigen decreten en de besluiten van de Vlaamse Regering nog eens nagelezen. Er staat nergens dat een bepaalde instelling met een andere instelling verplicht moet samengaan of dat een studierichting van die plaats naar een andere plaats moeten gaan. Dat staat nergens, en als dat wel zo zou zijn, verneem ik dat graag.

Minister, ik excuseer me ervoor dat ik mijn vraag om uitleg uitgebreider stel dan ik ze heb ingediend, maar ik kom hier terug op zaken die ik in het verleden al heb gezegd. Ik zou hierover enkele vragen willen stellen.

Hoe verklaart u de fusiedrang van bepaalde schoolbesturen? Met die fusiedrang bedoel ik in dit verband dat ze manifest willen doorgaan, hoewel u en wij al hebben gezegd dat er moet worden samengewerkt, maar dat dit niet door de strot mag worden geduwd. Toch gaan ze door.

De schoolbesturen schermen vaak met het argument dat 'het moet van x/y/Brussel'. Hoe kunt u deze desinformatie tegengaan, zodat niet nog meer onnodige fusieplannen, die veel energie kosten én onrust veroorzaken, uiteindelijk niet gerealiseerd zullen worden?

Kan AGION opleggen dat er een fusie moet gebeuren voor er bepaalde infrastructuurmiddelen worden toegekend aan de ene of de andere school met een bepaald instellingsnummer en een bepaalde vestigingsplaats?

Is aan de toekenning van infrastructuurmiddelen inderdaad een voorwaarde tot fusie van scholen opgenomen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik zal vandaag bij elke vraag een gedicht voorlezen. Het volgende is een heel mooi en toepasselijk gedicht van Bart Moeyaert.

*gelukkig zullen we
de stenen, keien,
kiezels die jij tot
hiertoe hebt
verlegd vandaag
niet tellen en laat ons
hopen dat ook niemand
vraagt al dat gewicht
te tillen, het lijkt mij
aangenaam
als we vandaag
gewoon eens naar de
wereld kijken, hoe jij
die hebt veranderd.*

Hebben we te maken met fusiedrang of fusiedwang? Ik wil eerst een algemene bedenking maken. Ons regeerakkoord heeft vrijheid en vertrouwen als leitmotiv gehanteerd. Dat wil ik onderstrepen: voor mij als minister, voor ons als regering, voor u als parlement geldt een duidelijke regelgeving. De vrijheid van onderwijs staat in onze Grondwet ingeschreven. De vrijheid van organisatie en inrichting van onderwijs ligt bij de schoolbesturen. Maar er bestaat helemaal geen fusiedwang.

Met deze regering hebben wij – NVA, Open VLD en CD&V – beslist om het secundair onderwijs de broodnodige facelift te geven. Dat betekent concreet dat er géén brede eerste graad is, maar een getrapte studiekeuze. Er is verder een matrix waarop alle studierichtingen een plaats krijgen, er zijn acht studiedomeinen, alle 'schoentjes' zijn mooi gerangschikt volgens finaliteit. Dat alles komt de helderheid en de transparantie alleen maar ten goede. Het komt dus de schoolbesturen toe om organisatorische keuzes te maken. Ik heb dat trouwens ook al toegelicht naar aanleiding van uw actuele vraag van 14 juni 2017.

Maar als ik naar de discussies kijk, dan lijkt het me niet zozeer te gaan over fusies op zich. Er zijn al heel wat besturen gefuseerd zonder dat dit met veel 'lawaaï' gepaard ging. Ik zie in alle provincies bestuurlijke optimalisaties die goed lopen en die misschien de schaal wel vergroten, maar die geen schoolvergroting betekenen. Ze zorgen ervoor, zoals u terecht aangeeft, mijnheer Daniëls, dat de eigenheid van de school kan blijven bestaan. Het ene hoeft helemaal geen impact te hebben op het andere. Als besturen ingrijpende wijzigingen in de organisatie voorstellen, is het begrijpelijk dat, indien dat niet goed wordt 'doorgesproken', de vrees ontstaat dat de eigenheid van de school daardoor in het gedrang zal komen. Dergelijke operaties dienen lokaal zorgvuldig te worden voorbereid, overlegd en gecommuniceerd.

Artikel 21 van het Participatiedecreet stelt dat er over een scholenfusie inspraak moet zijn via verschillende daartoe bestemde kanalen: de scholengemeenschap waartoe de scholen desgevallend behoren, het lokaal comité dat in elke school het personeel vertegenwoordigt en de schoolraad met daarin zowel een afvaardiging van personeel, leerlingen als ouders. Ook over het studie-aanbod moet er overleg zijn. In dialoog werken aan draagvlak is dan ook essentieel...

Ik zou wel drie keer willen herhalen wat ik net heb gezegd, omdat ik voel dat op sommige plaatsen dit net voor grote problemen zorgt. Op basis van zo'n democratisch proces zal uiteindelijk het schoolbestuur beslissen. Dit kan dus niet 'dictatoriaal' zonder enige vorm van inspraak worden opgelegd. Er bestaat ook zoiets als de commissie Zorgvuldig bestuur, waar betrokkenen, indien ze van oordeel zijn dat de regels met voeten zijn getreden, naartoe kunnen stappen.

Ik heb begrepen dat gisteren in Waregem, bijvoorbeeld, de 150 personeelsleden van een school klacht hebben ingediend omdat ze vinden dat er te weinig inspraak gegeven wordt. Die klacht wordt nu onderzocht. Er bestaan dus kanalen om het gebrek aan inspraak aan te kaarten. Ik roep dus besturen op om zorgzaam beslissingen te nemen, en in breed overleg te gaan.

Dan kom ik tot het argument 'Brussel'. Als het goed loopt, merk ik dat dat steeds aan de scholen te danken is, en dat is ook altijd juist. Maar als er iets minder goed loopt, hoor ik vaak dat het is omdat het 'op bevel van Brussel' moet gebeuren.

Ook hier, collega Daniëls, kan ik nogmaals herhalen wat ik twee jaar geleden gezegd heb. Brussel legt wat dat betreft niets op. Er is geen verplichting. Scholen die daarmee schermen, zijn niet duidelijk over hun eigen voorstellen. Of voorgestelde herstructureringen nodig of onnodig zijn, ligt niet in mijn handen. Dat ligt niet bij de minister van Onderwijs, maar ook niet bij het parlement. Het is de grondwettelijke bevoegdheid van schoolbesturen. Het inperken van die vrijheid behoort, wat mij betreft, niet tot het takenpakket van ons ministerie.

Op het vlak van informatie is het wel zo dat we helder moeten communiceren. Alle informatie over beleid en regelgeving is maximaal ontsloten. Ik heb tijdens deze legislatuur bijvoorbeeld de onderwijswebsite aangepast. Er is nu één toegangspoort voor de informatie die ouders en leerlingen zoeken over onderwijs, met daarnaast aparte pagina's voor schooldirecties en administraties en voor onderwijspersoneel. Vroeger was die website heel erg op maat gesneden van

directies en schooladministraties. Er is een aparte ruimte voor de modernisering van ons secundair onderwijs, met informatie van het masterplan tot de regelgeving. Wij communiceren ook permanent via kanalen als Schooldirect en Klasse. We geven ook uitleg aan eenieder die vragen heeft.

Ik stel echter samen met u vast dat er desinformatie verspreid wordt, bijvoorbeeld over de modernisering die tot allerhande verplichte modellen zou leiden. Dat is absoluut niet juist. Ik zie ook verhalen dat het toekomstmodel van ons onderwijs het onderwijs helemaal naar de dieperik zou leiden. Dat komt wellicht van mensen die nog niet de nieuwe eindtermen hebben gelezen en de stappen die we daar zetten. Ik blijf ook die stelling over de brede eerste graad lezen, alsof wij gewoon niets veranderen of niets hervormen. Het is allemaal 'fake news', en ik vind dat absoluut niet aangenaam. We hebben heldere keuzes gemaakt. Het is aan de scholen om daar op de best mogelijke wijze mee aan de slag te gaan.

Dan kom ik bij de link met AGION of de link met infrastructuur. Ook dat is totaal 'fake news'. Er bestaat geen fusiedwang. De infrastructuurmiddelen van AGION worden toegekend op het niveau van de vestigingsplaats. Dat staat met andere woorden los van de hoedanigheid van het schoolbestuur. AGION vraagt enkel dat de subsidie wordt aangevraagd voor een erkende onderwijsinstelling en dat het schoolbestuur beschikt over een zakelijk recht van minstens dertig jaar. In het geval van een fusie wordt dat zakelijke recht meestal overgedragen naar de nieuwe vzw. Mogelijk wenst men een zakelijk recht waarvan de duur korter is dan dertig jaar, pas te verlengen als een fusie wordt afgerond, maar een fusie op zich wordt nooit opgelegd door AGION. Subsidieaanvragen op de wachtlijst bij AGION of al goedgekeurde subsidieaanvragen verschuiven trouwens mee van het oude schoolbestuur naar het nieuwe.

Wat ik wel gemerkt heb, collega's, is dat in het kader van nieuwe DBFM-operaties (Design, Build, Finance, Maintain) of in het kader van huursubsidiedossiers scholen of groepen scholen een groot plan bij ons indienen om huursubsidies te krijgen of om middelen te krijgen in het kader van de DBFM, maar dat ze dat plan helemaal nog niet doorgesproken hebben. Als wij in het kader van DBFM een aanvraag krijgen om een bepaalde school te bouwen, dan ben je natuurlijk afhankelijk van onze goedkeuring om die school effectief te bouwen. Maar als men dat helemaal nog niet doorgesproken heeft met het veld en het veld komt in opstand, en dan zegt men dat men het van de overheid op die manier moet doen, dan verdraait men natuurlijk de waarheid, want het initiële plan wordt altijd ingediend door een schoolbestuur. Het is aan het schoolbestuur om ervoor te zorgen dat ze een draagvlak krijgen voor dat plan. Als dat plan wijzigt in de loop van de tijd of als er plots op een bepaalde grond niet meer kan worden gebouwd omdat er niet over overlegd was, dan is dat ook de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur dat een dossier ingediend heeft om subsidies te krijgen. De bal naar Vlaanderen doorspelen is wat dat betreft dus compleet ongepast en compleet uit de lucht gegrepen.

Ik hoop, collega, dat ik daarmee voldoende duidelijk geweest ben.

Ik heb mij ook al twee keer persoonlijk moeten mengen, één keer toen er een optocht georganiseerd werd en ik banners zag verschijnen met 'We moeten van Crevits' erop. In de optocht zijn de banners dan zeer snel veranderd in 'Crevits wordt hier misbruikt'. Ik was niet echt misbruikt, maar ik heb op dat moment ook moeten ingrijpen in de communicatie. Ik voel immers dat soms met een aantal zaken een loopje wordt genomen.

De vrijheid is nog nooit zo groot geweest. Het vertrouwen is nog nooit zo groot geweest. Ik ga ervan uit dat men op een professionele wijze aan de slag gaat en optimaal gebruikmaakt van het gegeven vertrouwen om, geheel in de geest en de decretale verplichtingen van het Participatiedecreet, op een gedragen wijze goede schoolorganisaties tot stand te brengen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, ik ben zelf ook al een paar keer op een aantal plaatsen het decreet zelf gaan uitdelen. Ik heb daarbij aangeduid wat er in het decreet stond. En dan zijn er mensen in de zaal die zeggen dat dat niet juist is, dat het anders is. Dan krijg ik presentaties te zien van de koepel van die school. Dat is dus heel opmerkelijk: de school zegt A, het decreet zegt B, het parlement zegt B, de minister zegt B, de minister herhaalt hier ook B. En toch zegt men dat het niet klopt: 'We hebben een tekst vanuit onze koepel. Het klopt niet wat u zegt.'

En dus krijg je zinnen als: 'Vlaams minister van Onderwijs Hilde Crevits (CD&V) legt de scholen met het nieuwe leerplan heel wat verplichte uren op.' Iemand die die zin uitspreekt, weet al dat de minister van Onderwijs geen nieuw leerplan oplegt, want de minister maakt geen leerplannen. Maar dat wordt wel aangeduid. 'En dus start onze school volgend jaar met een brede eerste graad', staat dan op de dia geprojecteerd.

Ik ben dus blij dat u deelt wat ik al in verschillende scholen gezegd heb en dat u dat hier luid en duidelijk zegt, minister. Want wat wordt er nu wel heel pijnlijk duidelijk? Eén: 'Wij moeten fusioneren en richtingen veranderen van school omwille van de fusies die Brussel oplegt': dat is 'fake news', argument weg. Twee: 'De hervorming van het secundair onderwijs legt ons op om richtingen te veranderen en scholen te fusioneren': 'fake news' nummer twee, argument weg. Drie: 'AGION verplicht ons te fusioneren, want anders krijgen we geen geld.' U hebt het zelf net gezegd: 'fake news', argument drie weg. Vier: 'Om capaciteitsmiddelen te krijgen, moeten we fusioneren en moeten scholen verdwijnen.' Net gezegd: 'fake news', argument vier weg. Dan is de vraag wat er nog overblijft van argumenten.

Het klopt, collega's: eigen, vrije keuze. Men kan voorstellen om een aantal dingen te doen. Maar wees dan eerlijk en transparant. Als je een DBFM-dossier indient waarin je zelf zegt dat je fusioneert, dan zeg je het zelf. Dan zeggen wij als overheid dat niet.

Het is niet onbelangrijk, collega's, want het gaat ook over rust in ons onderwijs. En dus, minister, denk ik dat het goed zou zijn om die vier 'fake newsen' die u net heb opgesomd en die ik nog eens kort samenvat – en er is ook pers aanwezig – de wereld in te sturen, om te zeggen dat men moet stoppen met die argumenten. Samenwerken, ja, maar dat is iets anders dan de eigenheid van elke school weg-fusioneren. We moeten daarover waken, minister. Inspraak en adviezen geven, is één zaak, gedragenheid is iets anders. Dat is ook het Participatiedecreet. Dat wil ik verder mee bekijken.

Hebt u een timing van de klacht die is ingediend bij de commissie Zorgvuldig bestuur? Wanneer kunnen we daar uitspraken over verwachten?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Daniëls, u hebt geen extra vragen gesteld, wel opmerkingen gemaakt. Ik ben het daar eigenlijk mee eens. Ik ben vooral blij, collega, dat u ook voluit steun geeft aan de hervormingen die we met deze regering in deze legislatuur gedaan hebben. Ze zijn ontzettend belangrijk.

We staan ook voor een superbelangrijke schoolstart straks. Er is eigenlijk maar één iets dat uit die discussies misschien wat vaker moet worden gepuurd, en dat is dat er veel meer moet worden gesproken. De tijd dat je alles van bovenaf kon opleggen, die is voorbij. De vrijheid die scholen hebben, moeten we ... Ik stel ook vast, als ik op het terrein ga, dat ik vaak moet zeggen: jullie zijn vrij, ook in de organisatie van de school.

Het ene model is niet noodzakelijk beter dan het andere. Probeer afhankelijk van je eigen schoolcultuur, je lerarenteam, het beste model te zoeken voor jullie leerlingen. Als jullie willen samenwerken met andere scholen, is dat schitterend. Een school waar aso, bso, tso en kso wordt aangeboden, is helemaal niet slechter dan een school waar alleen aso of alleen bso en tso wordt aangeboden. Omgekeerd is het ook zo. Er zijn zoveel zaken die van ons Vlaams onderwijs een rijke lappendeken maken van schoolorganisaties. Ik wil dat eigenlijk heel graag in de toekomst zo houden. Ik wil ook graag dat die vrijheid ook verder kan worden gebruikt.

Van alle fake news probeer ik mij zoveel mogelijk en in alle rust te distantiëren. Als u nog pancartes ziet zoals u net zei, mijnheer Daniëls, of brieven waarin ik leerplannen zou opleggen, bezorg ze mij alstublieft, ik zal met veel plezier een antwoord geven. Ik hoor uit uw verklaring dat u dat zelf al doet. Dank u daarvoor.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, ik verdedig de hervorming van het secundair onderwijs zoals we die hebben goedgekeurd: geen brede eerste graad. Iedereen die dat argument gebruikt: sorry, dat is juist noch decretaal. Minister, we moeten daar misschien wel inspectie en verificatie op inzetten, want als je dat wel doet, handel je tegen de decreten. Twee: geen uitstel van studiekeuze. Drie: de leerling blijft na het eerste jaar een basisoptie kiezen. Die basisopties zijn onderscheiden. Met andere woorden, als scholen geen onderscheiden basisopties hebben, voldoen ze niet aan de financierings- en erkenningsplicht. Ik vind dat een gevaarlijk pad dat sommige scholen bewandelen, want dan moet je niet zeggen: we gaan problemen krijgen met dat we onze schoolgebouwen niet krijgen. Dan moet je eigenlijk zeggen: we hebben de vrijheid gekozen om niet te voldoen aan de decreten en ons dus buiten erkenning en financiering te zetten. Dat moet je dan zeggen tegen ouders.

Het gaat inderdaad over gedragenheid, inspraak voor de dingen die je doet, maar niet een andere agenda doordrukken die niet in dit parlement democratisch beslist is. Dat is het oneigenlijk gebruiken. Ik denk dat we daar samen tegen moeten strijden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over leerlingen die de bewegingsnorm niet halen en het eventueel aanstellen van vakleerkrachten lichamelijke opvoeding in het basisonderwijs – 351 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Jan Durnez

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Mijn gedicht gaat over de digitale liefde. Het is van Ingmar Heytze en dateert van 2000. Het heet 'Love Bug'.

*Ik hoef de kamer niet meer uit
om jou vergeefs te zoeken
op de serafijnse schaal
van kabelnet en satelliet.*

*Ik keer mijn mailbox om:
jouw server zwijgt.
De zwaarste zoekmachines
lopen vast op jouw adres.*

*Ik zwerf langs digitale kroegen
tot je komt – zonder succes.
Ik ben een tragisch wrakstuk
in een maalstroom van gegevens,*

*een PacMan zonder levens
vlak voor de kritische stop –
ergens in dit web hang jij.
Je spint me in. Je vreet me op.*

Mijn vraag is hier al een paar keer aan bod gekomen. Er is geen pasklaar antwoord op, maar we moeten dit echt onder de aandacht houden.

Elke dag 60 minuten matige tot intensieve beweging is de norm die de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO) voorschrijft voor kinderen en jongeren, maar ook voor volwassenen denk ik. Uit een internationaal onderzoek in 49 landen blijkt dat de meerderheid van de jeugd niet over die lat raakt. In drie kwart van de onderzochte landen haalt meer dan de helft van de kinderen de beweegnorm niet. Ook de Vlaamse jeugd ontsnapt niet aan die trend. Van de kinderen tussen 6 en 9 jaar haalt 7 procent deze richtlijn. Bij de adolescenten – tussen 10 tot 17 jaar – is dat zelfs minder dan 3 procent, zo blijkt uit onderzoek van de KU Leuven in samenwerking met de UGent, Sciensano en het Vlaams Instituut Gezond Leven. Professor Jan Seghers van de Onderzoeksgroep Fysieke Activiteit, Sport & Gezondheid van de KU Leuven bestempelt deze situatie als problematisch, en wellicht hij niet alleen.

In mei hadden we in de commissie een debat over de cijfers die naar voren kwamen in het jaarverslag van de CLB-sector (centra voor leerlingenbegeleiding) van 2016-2017, meer bepaald over de stijgende cijfers van het overgewicht in het basisonderwijs, de vraag om in extra lesuren lo te voorzien in het basisonderwijs en de bereidheid van de minister om in elke school in een vakleerkracht lo te voorzien.

Ik citeer uw antwoord: "We zijn nu toch aan het spreken over een planbasis, misschien moeten we nu ook eens nadenken of dat daarin een plaats moet krijgen. Ik ben eerder terughoudend want er liggen zoveel noden bij het lager onderwijs. We moeten dat zeker eens bekijken. Ik zeg dus niet neen en ook niet ja. Maar ik denk wel dat dat het gepaste forum is om het eens te bekijken."

Binnen een tweetal weken hopen we het debat ten gronde over het plan basisonderwijs te voeren. Ik wil hier opnieuw een schot voor de boeg geven. Minister, hoe gaat u en de Vlaamse Regering om met deze cijfers? Bent u nog altijd voorstander van het voorzien in een vakleerkracht lo in elke basisschool? Is dat bespreekbaar? Kan dat planmatig? Indien ja, welk resultaat verwacht u? Kijken we eens naar onze buurlanden? Daar heeft men oog voor meerdere uren sport.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik lees een gedicht voor van Maud Vanhauwaert, de Antwerpse stadsdichter. Ik vind het prachtig en het is toepasselijk op deze vraag, en zeker op alles in verband met onderwijs.

Lezer,

*letters zijn niets meer
dan wat muizenstrontjes
sporen van een schrijver
die allang vertrokken is*

*maar zodra je begint klitten
ze samen tot lettergrepen
jongleren ze met de kegels
maken torens met de staafjes*

in je ogen lezer

*er hangt een doodse stilte
tussen de kaften sla ze open
geef je stem aan de woorden
die je zwart op wit zeggen*

niets in deze wereld is zwart-wit

Collega Vandenberghe, het is niet de eerste keer dat u deze vraag stelt. Het is absoluut noodzakelijk dat kinderen en jongeren voldoende bewegen en sporten. Er zijn niet alleen inspanningen in onderwijs nodig, ook in de politiek zou daar beter wat meer aandacht aan besteed worden, bedenk ik als ik de uren tel dat ik hier zit en vragen beantwoord.

De bewegingsdriehoek beveelt aan dat leerlingen niet alleen tijdens maar ook voor en na de schooldag voldoende bewegen. Rekening houdend met de nieuwe bewegingsdriehoek is het nodig dat er in verschillende beleidsdomeinen inspanningen worden gedaan om kinderen en jongeren te motiveren en aan te zetten tot meer bewegen. Dat is niet alleen goed voor het voorkomen van overgewicht en obesitas, maar dit heeft ook andere positieve gezondheidseffecten zoals zich beter kunnen concentreren, zich goed voelen, meer zelfvertrouwen hebben enzovoort.

In het verlengde van de gezondheidsconferentie van collega Vandeuren, onder andere over bewegen, is er al regelmatig overleg geweest en nog overleg voorzien tussen het agentschap Sport Vlaanderen, het agentschap Zorg en Gezondheid, het Departement Onderwijs en Vorming, de kabinetten van de verschillende bevoegde ministers en experts, zoals MOEV en het Vlaams Instituut Gezond Leven. Dat overleg gaat over hoe er in de toekomst met bewegen in het onderwijs kan worden omgegaan.

Er werd daar een volledige visie ontwikkeld, en ik moedig scholen echt aan om daarin mee te gaan. Ik heb zelf ook initiatieven genomen, collega Vandenberghe, en ik vind het belangrijk om ze even mee te geven. Er is bijvoorbeeld 'Bewegen naar de zon', waarbij we scholen aanmoedigen om elke dag, buiten de les lichamelijke opvoeding (lo), een kwartier te bewegen.

In het secundair onderwijs loopt er een pilootproject met elf scholen die meer beweging tussen, voor en na de lessen uitproberen. De resultaten worden bekendgemaakt op een studiedag op 12 februari 2019 in het Herman Teirlinckgebouw in Brussel. Allen daarheen, want het zal bijzonder interessant zijn.

Daarnaast nam de Vlaamse Regering ook een aantal faciliterende maatregelen. Samen met minister Gatz en minister Muyters probeerden wij ook om speelplaatsen meer bewegingsvriendelijk te maken. U vraagt mij hoe we omgaan met de cijfers rond bewegen. Wel, er zijn er tal van acties, en de aandacht voor bewegen is nog nooit zo groot geweest.

Maar dan komen we bij uw tweede vraag, over de vakleerkracht. U weet dat schoolbesturen de keuze hebben om een leermeester lo of een onderwijzer of kleuteronderwijzer de opdracht bewegingsopvoeding te geven.

De vraag is of we wijzigingen moeten aanbrengen of niet. Ik verwijs naar ons regeerakkoord, waarin we om vertrouwen vragen. Ik geloof in het beleidsvoerend

vermogen van scholen. Ik zie dat het aantal leermeesters lo in het basisonderwijs sinds 2014-2015 lichtjes is gestegen. Het is niet spectaculair, maar er is wel een stijging.

De sociale partners hebben ons het toekomstplan basisonderwijs bezorgd. Ze vragen daarin om twee bijkomende lestijden lo per klas te voorzien. Ze vragen dat om het aantal contacturen voor leraren te verminderen via het invoeren van twee bijkomende lestijden lo, en om op die manier tijd voor overleg en professionalisering te creëren. Jullie zullen dat ook bediscussiëren als de sociale partners langskomen.

Ik wil nu al meegeven dat het voorstel niet wordt gemotiveerd vanuit de nood aan meer beweging voor de leerlingen. Het gaat om een maatregel die 141,7 miljoen euro zou kosten. Het is bedoeld om bijvoorbeeld de uren voor godsdienst vrij te maken, en zo meer tijd te hebben voor andere zaken.

Wil ik in elke school een leermeester lo verplichten? We moeten de budgettaire consequenties uiteraard bekijken, en dat kunnen we op 14 februari doen. Voor mij is er een vraag die beantwoord moet worden: hebben de scholen die niet kiezen voor een aparte vakleraar lo minder goede bewegingsopvoeding of niet? Is de kwaliteit minder of niet? De antwoorden zijn diffuus.

Collega Vandenberghe, ik deel uw mening dat het absoluut noodzakelijk is dat ook de lo-lessen goed zijn. Er komt soms wat kritiek op de aanpak in de lo-lessen. Hoe zorg je ervoor dat er echt beweging is in de lo-lessen? Voelen alle jongeren zich betrokken? Op dat vlak is er op een aantal punten nog werk aan de winkel.

Ik ben uw voorstel niet ongenegen, maar het heeft natuurlijk budgettaire uitdagingen. Ik ben een groot pleitbezorger van de geïntegreerde opdracht van het onderwijs. Ik betwijfel of we de scholen moeten verbieden – want daar neigt uw voorstel toch een beetje naar – om te kiezen voor een geïntegreerde aanpak voor het vak lo. Al zien we dat steeds minder scholen ervoor kiezen.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Minister, u hebt heel wat zaken samen gezegd. Bewegen is natuurlijk een grote verantwoordelijkheid van het onderwijs, en de politiek moet daar heel gevarieerd mee omgaan. Ik denk dat iedereen het daarmee eens is.

Ik richt me in mijn antwoord toch vooral op de scholen. Wat het debat over een vakleerkracht lo betreft: bij de kleuters is er sowieso in voorzien. Een kleuterjuf of vakleerkracht moet het vak geven. Maar men is per klas verplicht om twee uur lo te geven, en dat zijn sowieso gekleurde uren in het kleuteronderwijs.

In het lager onderwijs is dat niet zo. In een school van meer dan vierhonderd leerlingen – ik verwijs dan naar mijn school – is er in vier uur extra lo voorzien. Als ze de rest van die klassen willen invullen, dan moeten ze dat uit het lessenpakket halen. Dat is dan dat beleidsvoerend vermogen van die scholen.

Maar ik begrijp dat grote scholen met grote klassen het heel moeilijk hebben om die uren vrij te maken binnen het lestijdenpakket, en om daar een vakleerkracht lo of een leerkracht die enkel dit vak geeft, voor te vinden – dat onderscheid en die keuze moeten we zeker behouden.

Dat is absoluut een groot probleem. Een leerkracht die om tien uur met zijn les wiskunde stopt om dan om twee over tien de les lo te starten, kan niet dezelfde kwaliteit leveren als een leerkracht die 's morgens om acht uur alles kan

klaarzetten in de turnzaal, en die tot vier uur in de namiddag zijn lessen geeft. Iedereen weet dat de kwaliteit een stuk minder is. Ik heb zelf lesgegeven. Ik had niet de tijd om alles klaar te zetten voor de les lo, binnen die vijf minuten dat de kindjes zich omkleedden. De kwaliteit gaat sowieso achteruit als dezelfde leerkracht ook het vak lo moet geven, daar ben ik van overtuigd.

Ten tweede is de controle van de leerlijnen ook heel belangrijk, ook als de inspectie komt. Dat zijn de leerlijnen vanaf de eerste kleuterklas tot het zesde leerjaar, en daar hecht men terecht veel belang aan. In het kader van het grote lesgeven moeten de leerlijnen perfect op elkaar afgestemd worden. Voor lo is dat niet zo evident, en dan heb ik het nog niet over zwemmen.

Voor de leerkrachten die zelf het vak moeten geven, is het ook niet altijd gemakkelijk om tijd vrij te maken om die leerlijnen goed op elkaar af te stemmen. Als je daarvoor een aparte leerkracht hebt – of het nu een vakleerkracht of een leerkracht lager onderwijs is – dan kan die de leerlijnen van het eerste tot het zesde leerjaar perfect gaan bewaken, en de brug maken met de derde kleuterklas. Dat levert veel voordelen op, om niet te zeggen alleen maar voordelen.

Ik ben ook voor geïntegreerd onderwijs, u weet dat. De leerkracht moet zorgen voor een horizontale en verticale samenhang. Ik ben absoluut tegen het creëren van 30 vakleerkrachten in het basisonderwijs. Ik ben net voor die samenhang.

Maar lo lijkt mij toch wel een specifiek vak, dat door een aparte leerkracht zou moeten worden gegeven. Ik heb het dan niet over de andere domeinen in het basisonderwijs, maar enkel over lo. Als we echt willen inzetten op het professionaliseren van de lessen lo – en dat gaat de beweging sowieso ten goede komen – dan moeten we wel investeren.

Gaan we de hele problematiek rond bewegen daarmee oplossen? Neen. Dat vergt een ruimere aanpak, en dat moet worden bekeken met de minister van Sport, en met de sportclubs. Maar het is toch een belangrijke aanzet om ook voor lo die eindtermen op het einde van de rit te bereiken. En dat is toch waar de Vlaamse overheid voor betaalt.

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Minister, collega Krekels hield in 2015 al een pleidooi voor de leergebiedexperten. In scholen met vakleerkrachten wordt lo professioneler gegeven, en wordt er tijdens de lessen meer bereikt dan op het vlak van bewegingsopvoeding. Ik denk dat leergebiedexperten de expertise hebben om die kwaliteitsvolle bewegingsopvoeding in scholen te garanderen.

De voorzitter: De heer De Potter heeft het woord.

Jenne De Potter (CD&V): Ik deel een aantal bekommernissen van collega Vandenberghe: meer bewegen op school, te veel zitten, de risico's op overgewicht. Ik heb het rapport van professor Jan Seghers even doorgenomen, en daar stonden andere interessante zaken in die wat onderbelicht zijn gebleven. Zo scoort Vlaanderen toch wel bovengemiddeld op een aantal parameters, zoals deelname aan het georganiseerd sportaanbod. Daarmee zeggen we niet dat alle problemen opgelost zijn, maar ik wil het toch onderstrepen.

Hij wijst er ook op dat er de voorbije jaren veel positieve initiatieven zijn ontstaan, met brede schoolactiviteiten. Maar het zal wel nog een aantal jaar duren vooraleer de effecten daarvan merkbaar zijn.

Hij geeft ook een aantal prioriteiten aan, en een daarvan vond ik wel interessant. Hij denkt dat al de initiatieven die nu bestaan, misschien toch nog een grotere

coördinatie vergen tussen de verschillende beleidsdomeinen, de scholen en de sportclubs. Er wordt op veel verschillende vlakken gewerkt, maar er wordt misschien niet altijd samengewerkt.

Dat moeten we in de toekomst misschien opvolgen, dat de verschillende departementen die daar actief zijn, zoveel mogelijk samen programma's ontwikkelen.

Wat de discussie over de afzonderlijke vakleerkracht lichamelijke opvoeding betreft, twijfel ik. Ik weet dat er heel veel scholen, de overgrote meerderheid, effectief een afzonderlijke vakleerkracht hebben. Ik zou echter niet de facto durven stellen dat een leerkracht die geen bijzondere vakleerkracht lo is, altijd minder goed lichamelijke opvoeding geeft. Ik denk dat we de mensen die dat doen, geen onrecht mogen aandoen door te zeggen dat het altijd minder goed is of minder professioneel. Uiteraard weten we dat daar ook altijd een kostenplaatje aan hangt. Ik denk dus dat daarover nog wel wat denkwerk zal moeten worden verricht.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik kan kort zijn. Ik heb de gelaatsuitdrukking van collega Vandenberghe gezien toen de opmerking viel over het al dan niet goed zijn, en ik heb de tussenkomsten van de andere collega's beluisterd. We laten de scholen de vrijheid om te werken met vakleerkrachten of leergebiedexperts. Er is een verschil tussen de twee: een vakleerkracht is bijvoorbeeld een bachelor sport en een leergebiedexpert is een onderwijzer die zich op school voornamelijk met sport bezighoudt. Ik betwijfel of een onderwijzer die geïntegreerd les geeft, na de wiskundeles zomaar kan zeggen: 'Voilà, nu start de sportles.' Daar zit een nuance. Maar nogmaals: dat behoort tot de autonomie van de school.

Als ik zelf zou mogen kiezen, zou ik sowieso kiezen voor een bachelor sport, omdat die daar specifiek voor opgeleid is en vaak een opleiding gevolgd heeft om goed sport te onderwijzen aan jonge kinderen. Maar het is niet uitgesloten dat een sportieve onderwijzer beslist om leergebiedexpert te worden en dat hij daar bijzonder veel expertise in heeft. Maar er moet voldoende aandacht voor zijn. Ik zie collega Vandenberghe goedkeurend knikken. Ik denk dat dat het punt is dat hij ook wil maken: het moet iemand zijn die de bewegingscultuur in een basisschool een warm hart toedraagt en zorgt dat iedereen in beweging is.

Ik wil nog een laatste lans breken. U zegt dat ik veel zeg over veel dingen. Onderschat de impact van een leerkracht lo niet om een totale schoolcultuur te veranderen. Je ziet dat die leerkrachten lo, zeker in het secundair onderwijs, de motor kunnen zijn van projecten die bewegingsvriendelijk zijn, dat zij ook goede suggesties kunnen geven om speelplaatsen bewegingsvriendelijker in te richten. Zij zijn dus veel meer dan alleen maar diegenen die twee uur sport geven aan leerlingen. Ik denk dat we dat ook veel meer in de spots moeten zetten in onze scholen, wat een verschil in bewegingscultuur die leerkrachten kunnen maken.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Ik ben het volledig eens met de laatste tussenkomst. Dat is een nuance die ik inderdaad heb gemaakt.

Ik wil met een positief punt afsluiten. We moeten eerlijk zijn: de voorbije jaren gaat men daar al veel bewuster mee om dan pakweg vijftien jaar geleden. Ook de inspectie belicht het domein lichamelijke opvoeding veel gericht dan vroeger, waardoor scholen er bewuster mee bezig moeten zijn en ook moeten aantonen dat ze er echt op inzetten, bijvoorbeeld met nevenprojecten. Wat dat betreft, zijn er de laatste jaren zeker al grote stappen vooruit gezet, maar er is nog een grote groeimarge. Dat is ook een punt dat ik binnen twee weken zeker

zal aansnijden in het debat, om te horen wat de mensen van het werkveld ervan vinden en hoe dat moet worden ingevuld en aangepakt. Wordt dus vervolgd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over maatregelen om het stressniveau bij leerkrachten en leerlingen door het gebruik van digitale leerplatformen te doen dalen – 448 (2018-2019)

Voorzitter: de heer Jan Durnez

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Ook ik heb een gedicht bij op deze bijzondere gedichtendag. Het is een actueel gedicht, genaamd 'Winter', van uw favoriete dichter, Herman de Coninck. Herman de Coninck is een stadsgenoot van mij, een geboren Mechelaar. Dit gedicht dateert uit mijn geboortjaar, 1975. Daarmee is ook de kroon ontbloeit inzake mijn leeftijd.

*Winter, je ziet weer de bomen
door het bos, en dit licht
is geen licht maar inzicht:
er is niets nieuws
zonder de zon.*

*en toch is ook de nacht niet
uitzichtloos, zo lang er sneeuw ligt
is het nooit volledig duister, nee,
er is de klaarte van een soort geloof
dat het nooit helemaal donker wordt.
zo lang er sneeuw is, is er hoop.*

Dat is wel heel mooi. Dan gaan we nu over tot het minder prozaïsche: de digitale onderwijsomgeving. Mijn vraag handelt over het gebruik van digitale leerplatformen en het stressniveau dat daarmee kan samenhangen voor leerkrachten en leerlingen.

Al enige tijd is er een roep te horen naar een regelgevend kader omtrent digitale leerplatformen. In december berichtten de media dat de toepassing Smartschool een grote bron van stress is, zowel voor leerkrachten als voor leerlingen. De berichtenstroom stopt namelijk nooit. Ik kan me daar iets bij voorstellen. In de privésector begint men almaar meer het mailverkeer te reguleren en begint men werknemers ook de vrijheid te geven om na een bepaald uur niet meer te moeten antwoorden op werkgerelateerde mails.

Via de app Smartschool ervaren leerkrachten elk bericht dat zij ontvangen meteen als een call die hic et nunc behandeld moet worden. Ook leerlingen, die evenwel iets minder getriggerd worden door elke melding, worden soms op het laatste moment nog op een extra taak gewezen via de online tool. Dat is niet altijd even plezierig of constructief, geven heel wat leerlingen aan.

De christelijke onderwijsvakbond riep eerder al op tot een regulerend kader rond Smartschool. Ook de Vlaamse Scholierenkoepel wil ondertussen, samen met de leerlingen, duidelijke afspraken maken omtrent het gebruik van Smartschool.

Minister, u toonde zich eerder al bereid het gesprek te willen aangaan en te faciliteren tussen de sociale partners. Tenzij ik me vergis, is er op dat vlak echter nog niets nieuws.

Onlangs hebben we in deze commissie het tijdsbestedingsonderzoek besproken. Daaruit bleek dat leerkrachten in het basisonderwijs gemiddeld 40 procent van hun werktijd gebruikmaken van een digitaal leerplatform. In het secundair onderwijs loopt dit cijfer al op tot 55 procent. In dat tijdsbestedingsonderzoek werd het welbehagen van de leerkracht omtrent het gebruik van deze tool helaas echter niet onderzocht.

Daarom heb ik de volgende vragen aan u, minister. Bent u van plan om een regulerend kader uit te werken omtrent het gebruik van die digitale leerplatformen? Zo niet, welke andere acties acht u raadzaam om het stressniveau rond deze digitale leerplatformen te doen dalen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega Gennez, u zult het niet geloven, maar ik had net hetzelfde gedichtje gekozen bij uw vraag. Ik heb mijn schema dus moeten aanpassen en heb een ander gedichtje gezocht, dat heel goed bij uw gemoedsgesteldheid past. Het is een gedicht van Bart Demyttenaere: Verkouden.

*Wat een ellende,
mijn neus is verstopt!
En ik maar zoeken
in alle hoeken
tussen de kranten
achter de planten.
Toch is er iets dat hier niet klopt,
mama, heb jij mijn neus verstopt?
Ach, ik ben gewoon verkouden
en ik heb mezelf gefopt.*

Collega's, ik heb het bij het zoeken naar het gedichtje nogmaals mogen beseffen: in de 21e eeuw, met de technologische revolutie, is ICT niet meer weg te denken. ICT is ook niet meer weg te denken uit het klaslokaal. Dat blijkt ook uit de ICT-monitor: er zijn meer laptops, desktops, tablets, chromebooks en digitale schoolborden dan ooit tevoren. Elektronische leeromgevingen, zoals Smartschool en Blackboard, zijn goed ingeburgerd.

Elke toepassing heeft echter ook zijn spelregels. Je kunt instellingen personaliseren, bepalen wie welke toegang moet hebben en bepalen wanneer er meldingen verstuurd moeten worden. Je kunt ook bepalen wanneer een tool kan en mag gebruikt worden en ook wanneer het niet gepast is, denk maar aan het smartphone-beleid op school.

Gezond verstand gebruiken lijkt me de beste remedie, ook wat het gebruik van Smartschool betreft.

Het is echt van belang dat daarover op schoolniveau afspraken worden gemaakt en dat die heel duidelijk zijn. Klasse heeft op zijn site al praktijkvoorbeelden verzameld, die alvast inspiratie bieden.

Wat uw vraag naar de gesprekken betreft: het gebruik van digitale leerplatformen binnen het takenpakket van de leraar maakt daadwerkelijk deel uit van de loopbaangesprekken die we voeren met de sociale partners. We hebben echter met die sociale partners afgesproken om de focus nu te leggen op de hervorming van die evaluatieprocedure. Dat is hetgeen op dit ogenblik gebeurt. Dat is nog zo'n heet hangijzer. U weet dat het Rekenhof daarover een aantal aanbevelingen heeft gedaan. Ik hoop daar ook spoedig door te geraken, en daarna gaan we verder met de kerntaken. Bij die kerntaken zitten uiteraard ook de digitale afspraken die moeten worden gemaakt. Dat is dus de reden waarom u daar nog niks van hebt

gehoord. We hebben het zo afgesproken met de sociale partners dat we eerst proberen de vernieuwing van de evaluatieprocedure af te ronden.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp-a): Dank u wel. Het is absoluut goed dat het gebruik en het kader van het gebruik van Smartschool en andere digitale platformen uiteraard ook integraal onderdeel zijn van de discussies tussen de sociale partners, en naar ik aanneem ook met de scholen rechtstreeks, in het kader van het lerarenloopbaanpact. Ook de leerlingen geven aan dat Smartschool stresserend kan zijn. Ik heb bij een paar commentatoren en pedagogen naar hun mening gepeild, en zij geven toch ook wel aan dat het een niet te onderschatten bron van stress kan zijn, maar dat er via Smartschool ook een zeker wantrouwen wordt geïnstalleerd, omdat de ouder de hele tijd over de schouder van de jongere meekijkt, ook wat resultaten betreft, zonder dat de jongere zelf bijvoorbeeld al feedback heeft gekregen. Dat ligt toch wel gevoelig in sommige gezinnen. Dat tast eigenlijk de kans op een goed gesprek aan, zo geven sommige pedagogen te kennen. Je moet immers jongeren, pubers ook het recht geven om, als hun wordt gevraagd hoe het die dag op school was, te antwoorden 'Boh, ça va'. Dat is het klassieke antwoord van heel veel jongeren. Dat had ook wel zijn charme. Het was toch wel niet onbelangrijk als jongere om enige discretie te hebben, waarbij informatie niet meteen linea recta naar de ouders gaat.

Het is een ziekte van deze tijd, gaf pedagoge Kaat Schaubroeck ook aan, maar ouderbetrokkenheid mogen we niet reduceren tot toezicht op de prestaties van de kinderen. Een dialoog in elke school met de leerlingenraad, met vertegenwoordigers van de leerlingen zelf, maar ook met de ouderraad én de leerkrachten, is, denk ik, wenselijk om het gebruik van die digitale leerplatformen niet alleen binnen een algemeen regulerend kader te bekijken, maar ook goede afspraken op schoolniveau te maken, want goede afspraken maken uiteraard goede vrienden.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Voorzitter, beste collega's, ik heb niet zozeer overwegingen van nostalgie naar een periode waarin men een toets die niet zo goed was, zelf nog eventjes kon wegmoffelen, er de handtekening van vader of moeder op kon nabootsen en dan hopen dat de eerste echte evaluatie over twee maanden, het rapport dat trimestrieel nog werd meegegeven, nog kon worden gecompenseerd met betere toetsen. Die periode is voorbij, maar ik wil wel de vraag van collega Gennez ondersteunen. Op lokaal vlak wordt vaak gemeld, zowel door scholieren als door ouders en leerkrachten, dat er druk ontstaat door op zondagavond niet alleen nog taken toe te voegen – en die mogen dan voor dinsdag of woensdag zijn, het is geen fijn einde van een weekend –, maar er ook een resem goede of slechte punten door te jagen op onmogelijke momenten. Men meldt dat dat ertoe leidt dat kinderen steeds meer gestresseerd raken door iets dat een goede relatie tussen de school en het thuismilieu eigenlijk ten goede zou moeten komen. Ik kan me dus alleen maar bij de oproep aansluiten om daar wat verstandiger mee om te gaan en om de aberraties die ik net kom te melden, wat tegen te gaan.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega Gennez, bedankt voor de interessante vragen. Ik sluit me ook aan bij de vragen en de oproepen van collega De Ro en u. Ik wil twee leidmotieven naar voren brengen. Ten eerste, aan het adres van leerkrachten en directies: stop met typen, begin te werken. Ik stel immers vast dat bij leerkrachten de drang is om, wanneer ze thuiskomen, eerst het onlinesysteem aan te vullen, dan te eten, dan verder het onlinesysteem aan te vullen, en dan is het 10 uur en moeten ze nog beginnen na te denken over hoe ze morgen welke les zullen aanbieden. Enige terughoudendheid ter zake is een eerste bekommernis: moet alles worden getypt, moet alles in dat systeem worden gestopt?

Een tweede bekommernis is de horror vacui die we in het onderwijs herkennen, de gedachte dat men niet goed bezig is als er ergens een vlakje in zo'n digitaal systeem leeg wordt gelaten. Men is dus vakjes aan het invullen om ze toch maar gevuld te krijgen, en men is niet noodzakelijk bezig met de meerwaarde voor de leerling, de leerkracht en de ouders. Dat is eigenlijk nog een ander stukje van die digitale leerplatformen, los van wat de collega's aanhalen en wat ik ook onderschrijf. De leermiddelen zijn een middel en zijn helaas op een aantal vlakken een doel op zichzelf aan het worden, met alle gevolgen qua planlast en stress en alles wat daarbij hoort van dien, zodat er te weinig overblijft voor wat onderwijs werkelijk zou moeten zijn, namelijk lesgeven.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik ben het met de meeste tussenkomsten eens. De link die jullie nog niet hebben gelegd, is die met de nieuwe manier van inspecteren. Met Inspectie 2.0 zal men eigenlijk echt de kwaliteitscultuur in een school bekijken: hoe gaat een school tot meer kwaliteit komen? Een van de zaken die daarbij voor mij uitermate relevant zijn, is dat scholen echt zullen bekijken op welke manier elke rapportering die we aan onze leerkrachten vragen, het beter beleid van de school dient. Wij stellen immers ook vast dat er enorm veel nutteloos wordt bijgehouden. Dat wat de rapporteringsdrift betreft.

Maar, mijnheer Daniëls, want vooral u bent daarop ingegaan, ik was een paar weken geleden in een school die een juridische procedure had verloren over een leerling. De angst is daar compleet toegeslagen. Bij dat bezoek was er trouwens een van de collega's van de N-VA-fractie aanwezig. Het gevolg van dat verliezen in die procedure is dat de rapporteringsdrift daar nog veel groter is geworden, omdat men foutief, maar begrijpelijk dacht dat men heeft verloren omdat men te weinig had gerapporteerd over een bepaald kind. Dat is verschrikkelijk. Als dat het effect is van een procedure die her en der wordt verloren, dan is dat een ramp voor de kwaliteit en voor het goede van ons onderwijs, en ook een ramp voor wat u aanhaalt, dat leerkrachten met kinderen bezig moeten kunnen bezig zijn en minder met wat ze allemaal moeten invullen. We moeten ter zake dus een tegenwicht bieden, want dat gaat allemaal over zaken waarvan wij als overheid niet vragen dat ze worden ingegeven of bijgehouden. Die kwaliteitscheck moet dus gebeuren, en dat is ook een van de redenen waarom ik een half miljoen euro heb vrijgemaakt om ook directies daarin sterker te maken, zodat ze goed het onderscheid proberen te zien tussen wat moet en wat niet moet. Het is niet omdat je een digitaal systeem koopt dat in allerlei mogelijkheden voorziet om zaken bij te houden, dat je ze allemaal moet bijhouden. Dat hangt af van de manier waarop men in een school aan kwaliteitsbeleid doet.

Dan is er het andere gegeven, van de ouders en de leerlingen en Smartschool en zo. Het is zeer, zeer belangrijk dat je ter zake ook de leerlingenraad raadpleegt, dat een school die daar afspraken over wil maken, dat samen met de leerlingen doet. Collega De Ro, dan zal uw zorg ook mee worden behandeld, en ook de vervolgoepmerking van collega Gennez. Ik wil toch ook eens nostalgisch doen. Mijn mama was onderwijzeres in de school waar ik schoolliep. Het vierde leerjaar was mijn minst goede puntenjaar in het lager onderwijs. Er waren twee vierde leerjaren. Ik zat in het ene, mijn mama gaf les in het andere, en zij kende mijn punten altijd al op voorhand. Als ik dus met een zesje thuiskwam, dan was de commentaar al klaar. Ik was er nog over aan het nadenken hoe ik dat al dan niet zou verkopen of verpakken, maar ze wist alles toch al, en ik vond dat eigenlijk niet zo fijn. Ik heb ook later aan haar gezegd dat ik dat niet zo fijn vond. Zij vond dat ze daar nooit hard op reageerde. Dat is waar, maar een geheimpje hebben als het over punten gaat, dat moet ook wel kunnen.

Ik begrijp dat die complete transparantie op voorhand voor de leerlingen niet echt aangenaam is. Ik vind dat de scholen de leerlingen mee moeten laten participeren en dit mee moeten laten bepalen. Het hoeft ook niet dat leerlingen om 18 uur op een zondagavond iets naar de leerkracht sturen en binnen het uur een antwoord verwachten. We moeten hen omgekeerd ook respecteren in wat aan informatie wordt gegeven.

De scholen die een sterk participatiebeleid voeren, raken hier wel uit en betrekken de leerlingen bij de afspraken. Er is nog veel werk aan de winkel, maar wij zullen, zoals beloofd, hierover met de sociale partners spreken.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp·a): Ik denk dat er grote eensgezindheid is over de to-do's, maar er is nog een caveat die al eerder is aangehaald. Niet alle kinderen in alle milieus hebben thuis een computer of internet. Dat maakt natuurlijk dat het overmatig gebruik van die digitale platformen een risico op sociale uitsluiting en segregatie inhoudt, wat we natuurlijk niet kunnen tolereren in ons onderwijs.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, Viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het advies van de Vlaamse bisschoppen om het leerplan godsdienst aan te passen
– 532 (2018-2019)**

Voorzitter: de heer Jan Durnez

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp·a): Voorzitter, ik heb nog een gedicht van uw favoriete dichter meegebracht. Ik probeer uw dag helemaal op te vrolijken. Ik denk dit thema mij misschien nog meer dan u na aan het hart ligt.

*Vooraan in mijn tuin vertellen rozen
een helderrode mening waar ik achter sta.
Te kijken.*

*Ik geloof in socialisme zoals de natuur
ons dat leert, wie zei dat ook weer: lucht en zon zijn van iedereen.*

*De gelijkheid van er is voor allemaal evenveel regen, groeien jullie maar,
planten.
En de prachtige ongelijkheid die dat oplevert.*

Wie zal zich bedenken? Wie zal zijn ideologie bijsturen op voorspraak van Herman De Coninck?

De voorzitter: Mevrouw Gennez, dat komt niet uit het Oude Testament. *(Gelach)*

Caroline Gennez (sp·a): Dat komt niet uit het Oude Testament, en dus volgt nu een ietwat bruuske overgang naar dat Oude Testament, met een vraag om uitleg over het advies van de Vlaamse bisschoppen om het leerplan rooms-katholieke godsdienst aan te passen.

Onze Vlaamse bisschoppen hebben een canon samengesteld van 349 katholieke begrippen die de kern moeten vormen van het nieuwe en te actualiseren leerplan

katholieke godsdienst. Ze willen hiermee het gebrek aan religieuze geletterdheid van onze Vlaamse jeugd aanpakken.

Ik kan hun geen ongelijk geven, want als oud-misdienaar heb ik de test van De Standaard in verband met de kennis van die begrippen afgelegd en ik heb maar een flauwe zeven op tien gehaald. Ik dacht dat ik heel goed zou scoren met een tien, maar het was maar een zeven, wat maar een kleine onderscheiding is. Blijkbaar is dat in elk geval nog beter dan het gemiddelde, want de levensbeschouwelijke geletterdheid van onze Vlaamse jeugd zou ondermaats zijn.

De bisschoppen hebben daar een antwoord op geformuleerd in de vorm van een gedegen kennis van het christendom als basis van het vak rooms-katholieke godsdienst en van de dialoog met andere levensbeschouwingen. We stellen ons daarbij de vraag in welke mate die visie op het verplicht levensbeschouwelijk onderricht op school nog overeenstemt met de vragen, de noden en de sociologie van onze huidige samenleving.

Minister, u vindt, net als wij, dat de school de plaats bij uitstek is om te leren samenleven, maar u weet ook dat veel jongeren in het katholiek onderwijs niet gelovig of andersgelovig zijn. We willen allemaal in onze scholen kritische burgers vormen, maar de vraag is of deze 'retour au livre' of 'retour au coeur' van het katholiek leerplan en deze visie stroken met de huidige maatschappelijke realiteit en noden.

Mijn tweede vraag is algemener en hebben we hier al vaak bediscussieerd. Hoort een levensbeschouwelijk vak met als opdracht de vorming van gelovige jongeren volgens u nog thuis in het curriculum van ons onderwijs? U weet dat sp.a er voorstander van is de lessen levensbeschouwing buiten het vast curriculum aan te bieden, als een recht van elke jongere die dat wil. Dat zou dan wel binnen de schoolmuren, maar buiten de schooluren gebeuren.

Het is misschien niet nodig, maar het zou nodig kunnen zijn hiervoor artikel 24 van de Grondwet in herziening te stellen. Wilt u dat overwegen? Wij zouden hiervoor een draagvlak willen zoeken in het Vlaams Parlement en dat aan het federaal parlement laten weten.

Het Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KOV) adviseert in het schooljaar 2019-2020 te starten met een vak 'mens en samenleving'. Ietwat provocatief is aangegeven dat hiervoor een uur Nederlands mag sneuvelen. We hebben positief gereageerd op het advies dat vak aan te bieden, maar misschien is het beter hiervoor een uur van het levensbeschouwelijk onderricht te laten sneuvelen. Ik zou graag uw visie hierop krijgen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Gennez, nu u naar het socialisme grijpt, is dit voor mij het moment om eens over onze gezamenlijke politieke toekomst te denken. Als ik de kritiek op het onderwijs en op de functie van de minister van Onderwijs lees, denk ik vaak aan een gedichtje van Toon Tellegen, getiteld 'Kom terug'.

*Als ik die woorden eens zó zacht kon zeggen
dat niemand ze kon horen, dat niemand zelfs kon denken
dat ik ze dacht...*

*en als iemand dan terug zou zeggen
of desnoods alleen maar terug zou denken,
op een ochtend:
'Ja.'*

Dit brengt me bij de plaats van godsdienst en bij de aanpassingen van het leerplan. Zoals u weet, worden de leerplannen van de levensbeschouwelijke vakken door de erkende instanties opgesteld. Zolang ze niet strijdig zijn met de eindtermen, de ontwikkelingsdoelen, de Grondwet en het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM) komt het mij als minister van Onderwijs niet toe uitspraken over de inhoud van die leerplannen te doen. In dit geval zijn het de bisschoppen die de volle autonomie hebben om hun eigen accenten te kiezen.

Het uitgangspunt dat kennis van de eigen levensbeschouwing noodzakelijk is om een dialoog met de andere levensbeschouwingen te kunnen aangaan, wordt trouwens ook door andere erkende instanties gehuldigd. Het is zelfs een van de uitgangspunten van de interlevensbeschouwelijke competenties waaraan alle leerkrachten levensbeschouwelijke vakken sinds een aantal jaren moeten werken.

Mevrouw Gennez, ik ben het absoluut met u eens dat de school de plaats bij uitstek is waar we jongeren tot kritische burgers kunnen vormen en waar jongeren in diversiteit leren samenleven. Dat komt ook in andere vakken en leergebieden aan bod. Zoals u weet, is de sleutelcompetentie 'burgerschapscompetenties en leren samenleven' een van de zestien sleutelcompetenties die in het leerplichtonderwijs voortaan de basis van het curriculum vormen. Ik ben ervan overtuigd dat het feit dat aan alle eindtermen voortaan een resultaatsverbintenis is verbonden, zal leiden tot een versterking van de burgerschapsvorming en dus van de competenties van onze jongeren om op een kritische wijze de dialoog aan te gaan met mensen die andere overtuigingen, van welke aard ook, aanhangen.

Wat de plaats van levensbeschouwing betreft, hadden we op 23 januari al een debat in het Vlaams Parlement naar aanleiding van het memorandum van het GO! voor de komende verkiezingen. In het memorandum wordt gepleit om de huidige twee uren voor de levensbeschouwelijke vakken te verlagen tot één uur om het vrijgekomen uur te kunnen invullen met actief burgerschap. Dat voorstel vergt trouwens geen aanpassing van de Grondwet maar wel van de decreten Basisonderwijs en Secundair Onderwijs.

Voor mij is zowel levensbeschouwing als burgerschap belangrijk. De keuze mag voor mij dus niet zijn: ofwel levensbeschouwing ofwel burgerschap, voor mij staan die twee naast elkaar. Een leerling die ervoor kiest levensbeschouwing te volgen, mag niet minder uren burgerschap krijgen, daar is het veel te belangrijk voor.

Ik voel er wel iets voor om nog meer in te zetten op de interlevensbeschouwelijke dialoog waarbij leerlingen tijdens de lessen levensbeschouwing nog meer bewust worden gemaakt van de verschillende levensbeschouwingen en begrip leren opbrengen voor elkaar.

Ik heb in het parlement – en u was daar positief over, mevrouw Gennez – een suggestie gedaan om iets intensiever om te gaan met die leerlingen die het vakje 'niets' aankruisen en om daar in een actief aanbod te voorzien. Daar zou het aanbod van alle levensbeschouwingen een rol in kunnen spelen. We zijn daarover aan het nadenken.

Wat uw stelling betreft dat het vak 'mens en samenleving' ten koste zal gaan van een uur Nederlands, merk ik nog op dat de communicatie daarover een richtinggevende minimumlessentabel betrof. Ik heb al heel veel scholen ontmoet die daar geen gebruik van zullen maken en die niet willen dat er wordt ingeboet op het Nederlands. Ik denk trouwens dat het een absolute noodzakelijkheid is om dat niet te doen. Maar daarover zullen we nog meer vernemen zodra de peilingsresultaten Nederlands bekend zijn.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp·a): Minister, we hebben er al heel vaak over gediscussieerd en de invulling van de vrijstelling is een goede zaak, maar daar moeten natuurlijk ook middelen mee gepaard gaan. Ik denk dat veel scholen daar vragende partij voor zijn.

Wat specifiek levensbeschouwing en meer bepaald de actualisering van het katholieke leerplan betreft, vind ik het wel spijtig dat men een beetje 'back to the future' gaat. Waar katholieke godsdienst in heel veel scholen net vertrok van een aantal waarden die de katholieken delen met humanisten en anderen, zoals verdraagzaamheid, leren samenleven, humanisme enzovoort, lijkt men nu meer en meer terug te keren naar die Bijbelse fundamenten. Dat kan leuk zijn voor een quiz op De Standaard om de ongelovige Thomas en Job en al die klassieke beeldspraak mee te doorgronden, maar ik denk dat net de eigentijdse interpretatie van die katholieke waarden het vak katholieke godsdienst nog verdedigbaar maakte. Ik heb niet het gevoel dat die 349 begrippen het samenleven in diversiteit versterken of dat jonge mensen die begrippen per se moeten kennen om levensbeschouwelijk of katholiek geletterd te zijn. Ik vind dit geen sprong in de goede richting.

Ik heb ook Johan Bonny, die ik overigens een intelligent man vind, horen zeggen dat godsdienst geen praatuurtje mag zijn. De vraag is of men dat minder een praatuurtje maakt door de Bijbel te reciteren.

Ik vind dit een gemiste kans omdat men met het nieuwe leerplan van dit vak verder af komt te staan van de realiteit van meer dan 70 procent van de kinderen, ook in het katholiek onderwijs, en van de leerlingen die katholieke godsdienst volgen buiten het katholiek onderwijs en in het officieel onderwijs, want die worden met hetzelfde leerplan geconfronteerd.

U weet – en ik vind dat nog altijd een gemiste kans – dat we geen eindtermen levensbeschouwelijke geletterdheid hebben geschreven. Ik denk dat tegelijk rechter en partij zijn met betrekking tot de levensbeschouwingen en de invulling van dat leerplan, geen gezonde en geen hedendaagse evolutie is.

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Het is belangrijk dat levensbeschouwelijke geletterdheid ook in het onderwijs aan bod komt, dat is ook grondwettelijk bepaald. Wij hebben een aantal contouren aangegeven. Levensbeschouwing is niet iets dat niet in onze maatschappij bestaat, het is aanwezig en speelt een rol in het leven van heel wat mensen. Het lijkt me dan ook nuttig dat dit op een goede manier wordt gebracht. Ons onderwijs is kwalitatief en kan garanderen dat levensbeschouwing op een goede manier wordt gebracht.

Mevrouw Gennez, u hebt het over het reciteren van de Bijbel. Ik heb dat document van de bisschoppen eens bekeken. De indruk wekken dat de catechismus opnieuw moet worden aangeleerd, is niet juist. De dialoog met andere levensbeschouwing is in dat advies opgenomen als basiscompetentie. Het katholiek onderwijs – en dat is een verre herinnering van toen ik in het toenmalige Rijks-onderwijs zat en ook katholieke godsdienst volgde – is een onderricht dat openstaat voor de wereld en ik heb niet de indruk dat dit veranderd is.

De bisschoppen wijzen erop dat er een zekere geletterdheid moet zijn. Veel zaken zijn niet meer vanzelfsprekend, veel kennis is weg. Ook voor andere vakken zeggen we vaak dat kennis een basis is om zaken verder te kunnen uitdiepen, om verder in dialoog te gaan, om het over waarden te hebben. Er is een reden waarom er een katholieke visie is, maar men moet die kennen, en daarvoor is een zekere basiskennis nodig. Ik zie daar het probleem niet.

Er zijn een aantal zaken grondwettelijk verankerd, maar gezien de verschillen tussen de gemeenschappen zou het beter zijn dat Vlaanderen daar zelf volledig over kan beslissen.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

Jo De Ro (Open Vld): Zolang de Grondwet voorziet in religieus onderwijs of levensbeschouwelijk onderwijs in het officieel onderwijs, is het logisch dat wie dat inricht, de inhoud bepaalt. We hebben de discussie daarover gevoerd bij de eindtermen. Men kan daar een eigen mening over hebben en vinden dat dat anders zou moeten zijn, maar dit is toch het minimum aan respect dat we daarvoor moeten opbrengen.

Een andere vraag is of zoveel jaar na het Schoolpact de manier waarop levensbeschouwelijk onderricht wordt gegeven in het officieel onderwijs – we hebben maar één type onderwijs waar alle erkende levensbeschouwingen aan bod komen, namelijk het officieel onderwijs, in het katholieke onderwijs gaat het over maar één levensbeschouwing – nog de manier is om in het Vlaanderen van vandaag te werken.

Ik geef de heer Cordy gelijk dat kennis over de eigen levensbeschouwing belangrijk is voor wie een levensbeschouwing aanhangt. Kennis over waar je voor staat, waar je familie voor staat, waar traditie voor staat, is belangrijk. Maar in een stad als Antwerpen, mijnheer Cordy, in een stad als Mechelen, mevrouw Gennez, in een stad als Brussel, mijnheer Bogovic, of in een stad als de mijne, Vilvoorde, is er volgens mijn partij naast de kennis van de eigen religie een nog veel grotere nood, namelijk de kennis van de levensbeschouwing en de achtergrond van je vrienden op school, je burens enzovoort. Zouden het antisemitisme, de antimoslimgevoelens, de haat ten aanzien van ongelovigen in sommige straten, wijken, klassen, speelplaatsen niet net veel minder zijn wanneer het gebrabbel, het gewauwel en het extremisme van een aantal radicale mensen zou kunnen worden tegengegaan met kennis?

De universiteit waar ik afgestudeerde had een mooie leuze: 'Kennis overwint de duisternis'. Op dit vlak zijn wij als liberalen in de volgende legislatuur, en dan misschien ook op het federale niveau, noodzakelijk om een en ander te veranderen. Wij geloven dat we binnen de contouren van de Grondwet ook in Vlaanderen een aantal dingen kunnen veranderen, waarbij we die twee doelen kunnen bereiken: zorgen voor een betere kennis van de eigen levensbeschouwing en een plek of een moment bieden waar levensbeschouwingen elkaar kunnen ontmoeten. Zo kan er vanuit de kennis van het eigene ook kennis van het andere opgedaan worden en is er een betere samenleving mogelijk. Onze nieuwe eindtermen voor de eerste graad zijn alvast heel ambitieus. Voor onze fractie is dat ambitieniveau zeer belangrijk in Vlaanderen en in Europa anno 2019.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik wil nog twee kleine aanvullingen doen. Het eerste is dat deze canon duidelijkheid geeft. Ik zou bijna de andere levensbeschouwingen willen oproepen om ook zo iets op te maken. Dan hebben we duidelijkheid over wat er in die lessen gebeurt.

Jo De Ro (Open Vld): Je mag toch niet verwachten van de leraars niet-confessionele zedenleer dat ze dogma's gaan opleggen.

Koen Daniëls (N-VA): Mijnheer De Ro, ik noteer dat u voor de niet-confessionele zedenleer geen oplijsting wilt. Ik denk dat er toch wel een aantal krijtlijnen zijn. Waarom zeg ik dat? Bij een aantal godsdiensten hebben we ons in

het verleden al afgevraagd wat er precies gebeurt en wat niet. Daarom zou zo'n verduidelijking handig zijn.

Mijn tweede punt is dat als we dan toch canons aan het bekijken zijn, in het licht van de bevoegdheden die we wel hebben, we ons zouden kunnen buigen over een canon zoals die in Nederland bestaat. In Nederland bestaat er een canon over een aantal essentiële onderwijsonderdelen, nog los van de einstermen, die gaan over cultuur, esthetiek, en de maatschappij. Bij de N-VA vinden we dat zo'n canon misschien wel interessant is. We kunnen er een maken van 350 punten in plaats van 349, dan is het belang daarvan duidelijk.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Ik ben vorige week in Londen en Cambridge geweest. Daar heb ik kunnen vaststellen dat men in een multiculturele samenleving zoals Groot-Brittannië, los van het onderricht in en over de godsdiensten, een lans breekt voor de zogenaamde 'British values'. Op die manier wil men een aantal fundamentele waarden en normen verankeren in het onderwijs, wars van afkomst, cultuur of religie. Op dat punt ben ik het niet eens met mevrouw Gennez. Religies hebben een rol in de samenleving, dat geldt voor sommige mensen in meerdere mate dan voor anderen. Toch is het belangrijk, wanneer je voor een bepaalde school kiest, dat men daar zowel openstaat voor het andere, als de eigen levensbeschouwing goed kent.

Wat nu gebeurt binnen de katholieke godsdienst, is lovenswaardig. Ik hoed mij als politicus, weliswaar ook met een eigen overtuiging, om me daar als vertegenwoordiger van de overheid te veel in te mengen. Ik wil er wel op toezien dat we met betrekking tot een aantal fundamentele waarden, zoals die 'British values', de vinger aan de pols houden.

De voorzitter: Mevrouw Lachkar heeft het woord.

Jamila Hamddan Lachkar (CD&V): Ik wil graag de discussie afsluiten door mijn tussenkomst te verwoorden in poëzie. Het gedicht heet 'Poëzie en religie' en is van Les Murray.

*Religies zijn gedichten. Ze verenigen
ons daglicht-ik en onze dromende ziel, ze brengen
onze emoties, instinct, adem en aangeboren gebaren*

*bij elkaar in het enige hele denken: poëzie.
Niets is gezegd voor het uitgedroomd werd in woorden
en niets is waar wat alleen maar in woorden verschijnt.*

*Een gedicht, vergeleken met een religie in volle ontplooiing
is misschien als de korte huwelijksnacht van een soldaat –
om van te sterven en leven. Maar dat is een kleine religie.*

*De volgroeide religie is het grote gedicht in liefdevolle herhaling
en moet zoals elk gedicht onuitputtelijk zijn, en volledig,
met wendingen waar we vragen Waarom heeft de dichter dat nou gedaan?*

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik durf nu bijna niet meer te antwoorden.

We hebben hier discussies gehad op verschillende niveaus.

Wat de levensbeschouwing betreft, mag u van mij niet verwachten dat ik te sceptisch zou staan tegenover de noodzaak en het belang om ook in het onderwijs

levensbeschouwing een plaats te geven. Het is een grote meerwaarde dat dit ook binnen het onderwijs kan gebeuren. Ik heb geen enkele intentie om wat dat betreft wijzigingen aan te brengen in de Grondwet.

Mijnheer De Ro, u geeft goed aan waar het evenwicht ligt: vanuit een goede kennis van onszelf kunnen we ook naar de andere kijken en elkaar begrijpen. Dat is wat de wijziging van het leerplan katholieke godsdienst tot doel heeft: een goede kennis verwerven van de eigen levensbeschouwing om van daaruit naar de andere te kijken. Het initiatief in Nederland wil ik gerust bekijken, want het is mijn overtuiging dat het mogelijk is binnen de grondwettelijke contouren om die vrijstelling beter in te vullen, zonder ze in te vullen met 'burgerschap'. Die grens wil ik wel bewaken: voor mij moeten levensbeschouwing en burgerschap naast elkaar en parallel met elkaar blijven bestaan.

Dat heb ik al meermaals aangegeven, ook vorige week woensdag, mevrouw Gennez, in het antwoord op uw vraag. Ik vind het van belang dat je in de veilige en gecontroleerde omgeving van je eigen klas je eigen levensbeschouwing beter leert kennen. Ik vind het van belang dat we meer inzetten op interlevensbeschouwelijke dialoog. Ik ben ook voorstander van opvoeden tot burgerschap, en die 'British values' vallen volgens mij veeleer daaronder. In onze eindtermen hebben we burgerschapscompetenties mee opgenomen. Ze moeten nog beter vertaald worden, maar het is een schitterende hefboom, die nuttig en relevant is.

Mijnheer Cordy, ik denk dat u ook voor beide pleit. Als overheid zelf eindtermen in de levensbeschouwing schrijven, daar zou ik niet aan beginnen. Daarvoor zijn we niet bevoegd. Wat de bisschoppen gedaan hebben, vind ik wel zeer interessant. Ze hebben duidelijkheid geschapen. We zijn ook met de andere levensbeschouwingen in dialoog om te kijken op welke manier meer duidelijkheid geschapen kan worden. Ik heb de animo rond 'doe het op elkaars wijze' ook gehoord. Het komt ons niet toe dat te bepalen. Men heeft mij wel verteld dat de lessen zedenleer ooit begonnen zijn als een overzichtsvak van alle levensbeschouwingen, maar dat het gaandeweg een andere invulling heeft gekregen. Als dat niet zo is, dan wil ik u uitnodigen om daarover contact op te nemen met Lies van mijn kabinet. Ook hierover bestaan er dus uiteenlopende meningen. Zo wordt het debat gevoed.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp-a): Ik wil inpikken op wat mevrouw Lachkar heeft gezegd. Religie als gedicht of als een verhaal waar mensen in en naar leven, dat vind ik mooi, en daar heb ik het grootste respect voor. Een school moet volgens mij vooral een spiegel zijn van de samenleving, zoals ze er vandaag, onder onze kerktorens uitzielt, en dus van de vele levensbeschouwingen en van het seculiere. Als we het sociologisch bekijken, zien we dat 70 procent van de kinderen in het katholiek onderwijs zich niet als katholiek omschrijft en dat 35 procent van de kinderen in het basisonderwijs die katholieke godsdienst volgen, noch gedoopt zijn, noch hun communie doen. We zitten daar dus toch wel met een kloof.

Als we het respect voor alle levensbeschouwingen die ons land rijk is, willen versterken is er inderdaad nood enerzijds aan meer levensbeschouwelijke geletterdheid, van alle levensbeschouwingen dan, en dat we dat anderzijds versterken als we levensbeschouwing als een recht zien voor elke leerling en elke ouder die wenst dat zijn kind in die levensbeschouwing gesocialiseerd wordt. We moeten niet langer jongeren opsplitsen, in het officieel onderwijs, naar de religie van hun ouders, en we moeten ze in het katholiek onderwijs niet verder van hun eigen levensbeschouwing afduwen door ze in dat nieuwe leerplan katholieke godsdienst te trekken, wat inderdaad een beetje een 'retour du coeur' lijkt ten opzichte van het vorige leerplan katholieke godsdienst, dat iets meer ruimte voor dialoog en openheid uitstraalde.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.